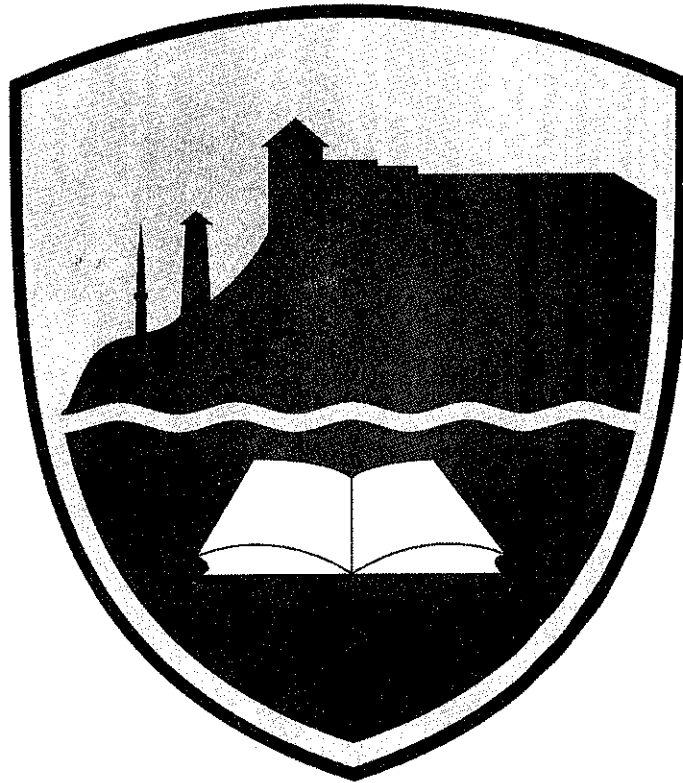

NACRT

GENDER AKCIONI PLAN OPĆINE TEŠANJ
ZA PERIOD OD 2025. DO 2029. GODINE

Tešanj, 2024. godine

I.	SADRŽAJ	
I.	SADRŽAJ.....	2
II.	UVOD.....	3
III.	PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR ZA RAVNOPRAVNOST SPOLOVA.....	5
	PRAVNI OKVIR ZA IZRADU GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE TEŠANJ.....	7
IV.	RAVNOPRAVNOST SPOLOVA U OPĆINI TEŠANJ.....	9
	OSNOVNI PODACI.....	9
	INSTITUCIONALNI MEHANIZAM ZA RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA OPĆINE TEŠANJ.....	10
	RODNO-ODGOVORNA ANALIZA BUDŽETA OPĆINE TEŠANJ.....	11
	STANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U OPĆINI TEŠANJ.....	14
	<i>Stanovništvo</i>	14
	<i>Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima</i>	16
	<i>Obrazovanje, nauka, kultura i sport</i>	24
	<i>Socijalna zaštita</i>	28
	<i>Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima</i>	29
	<i>Zdravlje</i>	32
	<i>Javni život</i>	34
	<i>Ravnopravnost spolova u kontekstu zaštite okoliša i klimatskih promjena</i>	36
	STRUKTURA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE TEŠANJ.....	38
V.	CILJEVI I AKTIVNOSTI GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE TEŠANJ ZA PERIOD 2024 – 2028. GODINE ...	39
VI.	MONITORING I EVALUACIJA GENDER AKCIONOG PLANA OPĆINE TEŠANJ	54
VII.	OSNOVNI POJMOVI I DEFINICIJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA	55

II. UVOD

Gender akcioni plan (GAP) Općine Tešanj je strateško-planski dokument općine koji svojom implementacijom treba da potiče budući rast i razvoj zajednice, te unaprijedi ravnopravnost spolova u zajednici. Uvođenje principa ravnopravnosti spolova u razvojne politike, strategije, projekte i programe je od posebnog značaja na lokalnom nivou, jer je lokalni nivo vlasti najneposredniji i najbliži građanima/kama.

Ravnopravnost spolova predstavlja jednaka prava i slobode, vidljivost i zastupljenost žena i muškaraca u svim područjima javnog i privatnog života. Postizanje ravnopravnosti spolova je ključno za zaštitu fundamentalnih ljudskih prava, razvijanje demokratskog društva, poštivanje vladavine prava, te ekonomski rast i konkurentnost. Iako je vidljiv napredak Bosne i Hercegovine u oblasti ravnopravnosti spolova razlike su još uvijek prisutne u mnogim područjima.

Gender akcioni plan Općine Tešanj se odnosi na period od 2025. do 2029. godine i usklađen je sa odgovarajućim strateškim dokumentima i politikama koje se odnose na tematiku rodne ravnopravnosti i lokalnog razvoja, i to sa Zakonom o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine, Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine (2023.-2027.), kao i sa drugim strategijama na državnom, entitetskom, kantonalnom i lokalnom nivou (Strategija razvoja općine Tešanj 2023. - 2027. godina, Strategija razvoja Zeničko-dobojskog kantona za period 2021.-2027. godina, Gender akcioni plan za Zeničko-dobojski kanton za period 2021. godine do 2024. godine i td.).

Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini obaveza svakog nivoa vlasti se sastoji od sljedećih segmenata:

- (a) *analizu stanja spolova u određenoj oblasti;*
- (b) *implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;*
- (c) *mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.*

Gender akcioni planovi na nivou jedinica lokalne samouprave su stoga najefikasniji način provođenja ove obaveze.

U skladu sa Statutom Općine Tešanj¹ utvrđeno je da:

„Općina u okviru samoupravnog djelokruga:

1. *osigurava uslove za poštivanje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Ustavom;*
2. *osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanja i vaspitanja, informisanja, rada i zapošljavanja, socijalne zaštite, kulture, fizičke kulture i sporta, zaštite životinja, bilja i čovjekove okoline, ako zakonom nije drukčije određeno; ...*
28. *donosi programe mjera radi postizanja jednakosti spolova, te osigurava vođenje statističkih podataka i informacija i*
29. *preduzima mjere zaštite i unapređenja prirodnog okoliša“*

U saradnji sa Projektom WIE izrađen je, a na sjednici Općinskog vijeća Općine Tešanj i usvojen Gender akcioni plan Općine Tešanj za period 2020-2023. LGAP Općine Tešanj 2020-2023. sadrži strateške ciljeve i aktivnosti za definisani period, kao i metodologiju praćenja njihove realizacije. Nakon usvojenih izvještaja o realizaciji GAP Općine Tešanj 2020-2023. godine, Općinsko vijeće Općine

¹ „Službeni glasnik Općine Tešanj,“ Godina XL -Broj 11. Dostupno na <https://opcina-tesanj.ba/wp-content/uploads/2021/03/Statut-Općine-Tesanj-2007.pdf>

Tešanj na sjednici održanoj 29.2.2024. godine prima k znanju Infomaciju o realizaciji Gender akcioni plan Općine Tešanj za period 2020-2023 sa predloženim zaključkom da se pokrenu aktivnosti izrade Gender akcioni plan Općine Tešanj za period 2025-2029., kao strateškog dokumenta za dosljedno provođenje statutarnih obaveza jer se njime osigurava koordinirano i usmjereno djelovanje kako Općinskih službi tako i Općinskog vijeća.

Pored toga, općina Tešanj slijedi principe rodne ravnopravnosti i odredbe propisane Evropskom Poveljom o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou koja predviđa da će njene potpisnice, u skladu sa svojim nadležnostima “priznati, poštovati i primjenjivati relevantna prava i principe ravnopravnosti između žena i muškaraca i boriti se protiv nepovoljnog položaja i diskriminacije na osnovu spola” (Član 8.) Povelja priznaje jednako pravo žena i muškaraca da učestvuju u političkom i građanskom životu (Član 2. i 3.), kao i pravo žena da se njihova pitanja rješavaju ravnopravno, nepristrasno, pravedno i u prihvatljivom roku (Član 3.), te obavezuje potpisnice da provode niz koraka kojima će omogućiti ostvarivanje ovih prava u praksi. I općine i gradovi koji nisu potpisnici Evropske povelje o rodnoj ravnopravnosti na lokalnom nivou koriste Povelju u cilju programiranja mjera za postizanje rodne ravnopravnosti.

Metodologija izrade Gender akcionog plana općine Tešanj se bazira na pristupu Evropske povelja za ravnopravnost žena i muškaraca na lokalnom nivou kao i Priručniku za ostvarivanje ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou koji je izdao Gender Centar Vlade FBiH².

Sam Gender akcioni plan je usklađen sa vizijom Strategije razvoja Općine Tešanj (Revidirana i usklađena) 2023-2027³. Vizija koja je definirana u Strategiji je:

„*TEŠANJ SREDINA EKOLOŠKE SVIJEŠTI, INOVATIVNE PODUZETNOSTI I DRUŠTVENE ETIKE.*“

Proces izrade Strategije razvoja Općine Tešanj u svim fazama karakterisalo je ostvarivanje zakonskih principa razvojnog planiranja koji obuhvataju: otvoreni metod koordinacije, ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane, vertikalna i horizontala.

U Strategiji je definisan *Strateški cilj društvenog razvoja-Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja* u kojem je navedeno pet prioriteta.

Treći prioritet jeste *Osigurati dostupnost društvenih sadržaja, socijalnu sigurnost i uključenost i atmosferu društvenog aktivizma* čime se podrazumijeva angažman općine na podršci i kreiranju atraktivnih društvenih sadržaja u koji su uključeni građani i organizacije civilnog društva. Značajan segment prioriteta je fokusiran na socijalnu komponentu društva i mjere koje doprinose djelovanje u odnosu na socijalne potrebe i ranjive kategorije sa tendencijom smanjivanja broja slučajeva.

U ranjive grupe stanovništva, u samoj Strategiji su navedene one grupe koje najčešće prolaze kroz evidencije Centra, a mogu se izdvojiti slijedeće grupe: *stara lica bez dovoljno sredstava za život, djeca iz siromašnih porodica, djeca razvedenih roditelja, osobe bez zdravstvenog osiguranja/zdravstvene zaštite i osobe izložene nasilju*. U Strategiji se navodi i da je Načelnik Općine Tešanj tokom 2020. godine pokrenuo aktivnosti na izradi gender akcionog plana za općinu Tešanj čime je iskazano opredjeljenje da se obezbjedi zastupljenost žena u poslovima lokalne administracije, zaposlenosti uopće, saradnja

² Priručnik za ostvarivanje ravnopravnosti spolova na lokalnom nivou, 2015., Gender Centar Vlade FBiH Dostupan na [prirucnik_LAP.pdf \(gcfbih.gov.ba\)](#)

³ Strategije razvoja Općine Tešanj (Revidirana i usklađena) 2023-2027, Dostupna na [Strategija-razvoja-opcine-Tesanj-2023-2027-2023-05-08T14.26.21-1.pdf \(opcina-tesanj.ba\)](#)

između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici i konačno potpuna primjena Zakona o ravnopravnosti polova.

U Strategiji se navodi i *Kreiranje i provođenje modula digitalizacije uprave, razvoj i implementacija digitalnih alata, kreiranje kapaciteta kreiranja i privlačenja projekta, provedba rodne ravnopravnosti*, a čime bi se odgovorilo na prepoznati ključni izazov društvenog razvoja: *Osavremenjivanje javne uprave i digitalizacija procesa u pružanju javnih usluga uključujući saradnju sa civilnim društvom*.

Četvrti prioritet *Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti* podrazumijeva angažman općine na postizanju etički vrijednosti u društvu usmjeravajući mjere i aktivnosti orema ranjivim kategorijama i njihovom uključivanju u društvene tokove na području općine. Prioritet nastoji podstaći rast altruističkih pobuda kod stanovništva što ukupno sliku življenja na području općine čini boljom.

Peti prioritet *Poboljšati mogućnosti za zapošljavanje, razvoj poduzetništva i društvenog aktivizma mladih podrazumijeva značajnu fokusiranost općine na pitanja mladih kao izuzetno važne kategorije u ukupnoj strukturi stanovništva*. Značaj mladih je prepoznat zbog širih negativnih pojava u bosansko-hercegovačkom društvu što negativno utiče na vitalne parametre razvoja jednog društva. Prioritet je fokusiran u tri pravca i podrazumijeva djelovanje u oblasti stručnog osposobljavanja i dostupnosti adekvatnog i poželjnog tržišta rada za mlade, stvaranje društvenih sadržaja koji omogućavaju društveni aktivizam mladih i ostvarenje interesa u lokalnoj zajednici. Treći fokus općine je usmjeren na poboljšanje društvenog statusa i uslova koji omogućavaju rješavanje niza egzistencijalnih pitanja mladih.⁴

III. Pravni i institucionalni okvir za ravnopravnost spolova

Ustav BiH garantira visok stepen međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda jer sadrži 15 najvažnijih instrumenata za zaštitu ljudskih prava, među kojima je i CEDAW čime se BiH obavezuje da primjeni najviše međunarodno priznate standarde ljudskih prava.

Ujedinjene nacije (UN) kao i države članice UN imaju, u skladu s Poveljom UN, obavezu da promoviraju prava čovjeka, dostojanstvo i vrijednost čovjekove ličnosti bez ikakve diskriminacije, što uključuje i zabranu diskriminacije na osnovi spola. Države članice su obavezne poštovati i promovirati ljudska prava i slobode kao osnove ekonomskog razvoja, mira i međunarodne sigurnosti. Nastavljajući pravnu tradiciju bivše Jugoslavije, ove obaveze je preuzela Bosna i Hercegovina kao članica UN od 22. maja 1992. godine. Na nivou Ujedinjenih nacija najvažniji dokumenti iz oblasti ravnopravnosti spolova je Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena – CEDAW.

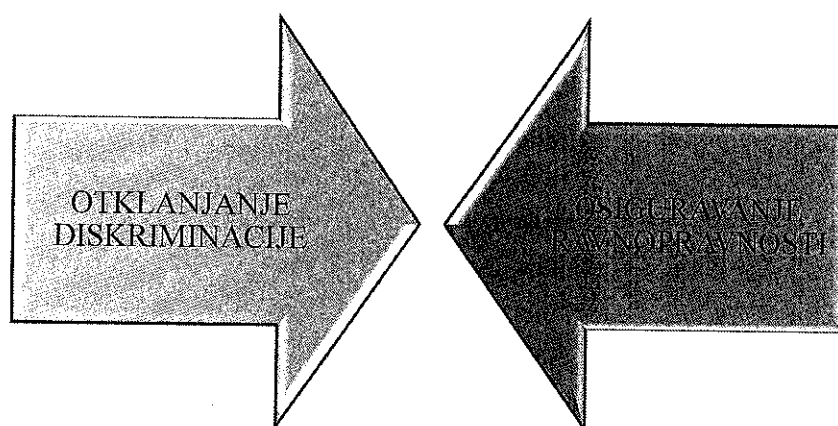
Ravnopravnost spolova je osnovno pravo, zajednička vrijednost cijele Evropske unije, i predstavlja neophodan uslov za postizanje ciljeva Evropske unije koji se tiču razvoja, zapošljavanja i socijalne kohezije. Princip ravnopravnosti polova i jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce je jedan od osnovnih pravnih principa Evropske unije, sadržan u osnivačkom ugovoru, kao i u mnogim direktivama, koje su transpozicijom inkorporisane u unutrašnje zakonodavstvo država članica. U tom kontekstu je od posebnog značaja treći Gender akcioni plan Evropske unije koji potvrđuje da je jedan od osnovnih prioriteta članica EU ali i prioriteta u predpristupnom procesu ravnopravnost spolova.

Zakon o ravnopravnosti spolova u BiH⁵ (ZoRS BiH, „Službene novine BiH“ brojevi:16/03 i 102/09)

⁴ Ibid

⁵ Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH” br. 32/10)

donesen je 2003. u BiH, a izmijenjen i dopunjen je 2009., čime su pravni standardi ravnopravnost spolova utvrđeni Konvencijom o ukidanju svih oblika diskriminacije žena postali sastavni dio pravnog sistema BiH. Zakon je najvažniji instrument za razvijanje svijesti o pitanjima ravnopravnosti spolova i uvođenje principa ravnopravnosti spolova u javne politike i propise. Ovaj zakon uređuje, promovira i štiti ravnopravnost spolova i zabranjuje diskriminaciju, te jamči jednake mogućnosti svim građanima/kama, kako u javnoj tako i u privatnoj sferi života. Ciljevi Zakona u pogledu zabrane diskriminacije i osiguranja ravnopravnosti spolova su prikazani shematski ispod.

Pored toga, Zakon obavezuje sva državna tijela, na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, da osiguraju i promoviraju ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju.

Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH je utvrđeno postojanje i obaveza uspostavljanja institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova. Ovo je izuzetno bitna pravna garancija, jer osigurava pravnu sigurnost institucija za ravnopravnost spolova. U skladu sa ZoRS BiH, ključni institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova su Agencija za ravnopravnost spolova BiH Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i, na entitetskom nivou, Gender Centar Federacije BiH i Gender centar - Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade Republike Srpske.

Agencija i entitetski gender centri su ključne institucije za kreiranje sveobuhvatnog, sistemskog i koordiniranog pristupa provođenju ZoRS-a. Agencija i gender centri također zaprimaju i obrađuju molbe, žalbe i predstavke osoba i grupa osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ZoRS BiH u skladu sa Jedinim pravilima za primanje i obrađivanje molbi, žalbi i predstavki osoba i grupa osoba („Službeni glasnik BiH“ broj 72/11). Agencija i gender centri pružaju stručnu podršku drugim institucijama u procesu provođenja obaveza iz ZoRS-a.

Mreža institucionalnih mehanizama za gender pitanja u BiH obuhvata i zakonodavnu i izvršnu vlast na svim nivoima vlasti. Komisija za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Parlamentarne skupštine BiH, komisije za ravnopravnost spolova Doma naroda i Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH, te Odbor jednakih mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske su aktivne i održavaju redovne sjednice, uključujući i tematske sjednice.

Osnovane su komisije za ravnopravnost spolova kantonalnih skupština u Federaciji BiH, a na lokalnom nivou djeluju komisije u okviru općinskih vijeća/skupština opština u skoro svim općinama u BiH. Više

od 30% lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini je razvilo i/ili usvojilo i implementiralo lokalne akcijske planove za ravnopravnost spolova.

Kako bi se osigurala dosljedna implementacija Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH 2006. godine usvojen je prvi Gender akcioni plan u BiH⁶ (GAP BiH) za period 2006 -2011, kao prvi strateški dokument za uvođenje principa ravnopravnosti spolova u sve oblasti javnog i privatnog života (eng. *gender mainstreaming*). Drugi GAP BiH⁷ usvojen je 2013. godine za period 2013 -2017, a nakon toga i GAP BiH⁸ za period od 2018 – 2022. godine. 2023. godine usvojen je Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period 2023 -2027. godine⁹. GAP je strateški dokument koji sadrži strateške ciljeve, koji definišu prioritetne oblasti djelovanja, te programe i mjere za ostvarivanje tih ciljeva. Jedna od prioritetnih oblasti je rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima.

Cilj GAP BiH je da usmjeri resorna ministarstva i druge institucije u radu na uključivanju principa ravnopravnosti spolova u skladu sa članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, koji propisuje obaveze nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH. Na osnovu GAP BiH-a, institucije BiH donose godišnje operativne planove koji omogućavaju sistemsko i koordinirano djelovanje u procesu *gender minstreaming-a* u institucijama.

Pored GAP BiH, doneseni su i sprovode se i druge, sektorske, javne politike i strategije na nivou države i entiteta, koje doprinose uvođenju principa ravnopravnosti spolova u specifične prioritetne oblasti (nasilje na osnovu spola, rod i sigurnost, unapređenje položaja žena na selu, rodno odgovorno budžetiranje). Na nivou države usvojen je drugi po redu Akcioni plan za implementaciju Rezolucije Ljudska prava i slobode sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u BiH za period 2014- 2017. („Službeni glasnik BiH“, 89/14), a 2018. godine i treći Akcioni plan za implementaciju Rezolucije Vijeća sigurnosti UN 1325 - Žene, mir i sigurnost u Bosni i Hercegovini za period 2018 - 2022. godine kao i Okvirna Strategija za provedbu Konvencije Ljudska prava i slobode Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici za period 2015-2018. godine („Službeni glasnik BiH“, broj 75/15).

Pravni okvir za izradu Gender akcionog plana Općine Tešanj

Uzimajući u obzir strukturu i ustavom određenu podjelu nadležnosti između različitih nivoa vlasti u BiH, donošenjem Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, Bosna i Hercegovina se odlučila da osigura mrežu institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova na svim nivoima vlasti te je utvrđena obaveza svih nivoa vlasti da aktivno djeluju za ravnopravnost spolova i otklanjanje diskriminacije na osnovu spola. Ova obaveza je utvrđena u članu 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH koji glasi:

Član 24.

(1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima. pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:

⁶ Gender akcioni plan u BiH („Službeni glasnik BiH, broj 41/09)

⁷ Gender akcioni plan BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 98/13)

⁸ Gender akcioni plan BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 89/18)

⁹ Gender akcioni plan BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/23)

- a) donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
  - b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
  - c) provođenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
  - d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;
- (2) Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:
- a) analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
  - b) implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
  - c) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.
- (3) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provođenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.
- (4) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Upravo je ovaj član Zakona o ravnopravnosti spolova osnovni pravni osnov za donošenje Gender akcionog plana Općine Tešanj budući da se donošenjem ovog akcionog plana osigurava dosljednu primjenu ovog Zakona, ali i drugih obaveza općine u pogledu ravnopravnosti spolova. To je također slučaj i sa Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine koji prepoznaje značaj djelovanja i ulogu lokalnih vlasti kada je u pitanju postizanje ravnopravnosti spolova. Kao nosioci odgovornosti, a u skladu s nadležnostima lokalnih vlasti, tijela jedinica lokalne samouprave su prepoznati u Strateškom cilju 1. zajedno sa tijelima odnosno institucijama Kantona, Federacije BiH kao i institucija BiH.

Strateški cilj 1. je izuzetno važan za kreiranje svih aktivnosti lokalnih zajednica jer prepoznaje ključne prioritete u oblasti ravnopravnosti spolova kao i ciljeve koji bi se trebali postići do kraja provođenja Gender akcionog plana BiH. Na taj način dat je prioritetni okvir djelovanja i lokalnih zajednica i ovih osam prioriteta bi trebao biti osnov svih programa mjera koje se donose na lokalnom nivou.

IV. Ravnopravnost spolova u Općini Tešanj

Za potrebe analize stanja ravnopravnosti spolova u Općini Tešanj izvršeno je prikupljanje i analiza dostupnih informacija i podataka što predstavlja i prvi korak u smislu člana 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

Analiza stanja ravnopravnosti spolova je sagledana iz ugla ravnopravnosti spolova što omogućava utvrđivanje oblasti u kojima eventualno postoji diskriminacije ili nejednakosti u pristupu pravima, koristima i resursima između žena i muškaraca, djevojčica i dječaka po pojedinim oblastima. Pored toga ovaj pristup omogućuje da se istraže uzroci takvog stanja kao i da ukaže na to kako se oni mogu promijeniti jer daje osnovu na kojoj će se temeljiti akcioni plan.

Za potrebe ove analize prikupljeni su sljedeći podaci:

1. statistički podaci od strane Zavoda za statistiku,
2. administrativni podaci od strane općinskih organa i službi,
3. urađena je analiza ključnih propisa i dokumenata Općine;
4. korištene su druga istraživanja i studije te stručna mišljenja.

Od značaja za izradu Gender akcionog plana 2025-2029. su bili Izvještaji o realizaciji LGAP 2020-2023. Općine Tešanj koji su omogućili uvid u realizovane aktivnosti i ostvarene ciljeve prvog Gender akcionog plana Općine Tešanj, ali i detekciju onih oblasti u kojima je potrebno pojačati aktivnosti i djelovanja u cilju postizanja ravnopravnosti spolova.

Ovaj pristup je omogućio:

1. da ukaže na prioritete i ključne ciljeve koje je potrebno ostvariti i
2. da omogućiti utvrđivanje trenutnog stanja (ne)ravnopravnosti spolova kao i da utvrdi način na koji će se promjene mjeriti.

Osnovni podaci

Općina Tešanj je jedna od dvanaest općina Zeničko-dobojskog kantona Kantona sa površinom od 163km² i predstavlja sjeverozapadni dio kantona. Smještena je između srednje i srednjoistočne Bosne i Hercegovine, a graniči sa općinama Teslić, Stanari, Doboje, Doboje Jug, Usora i Maglaj.

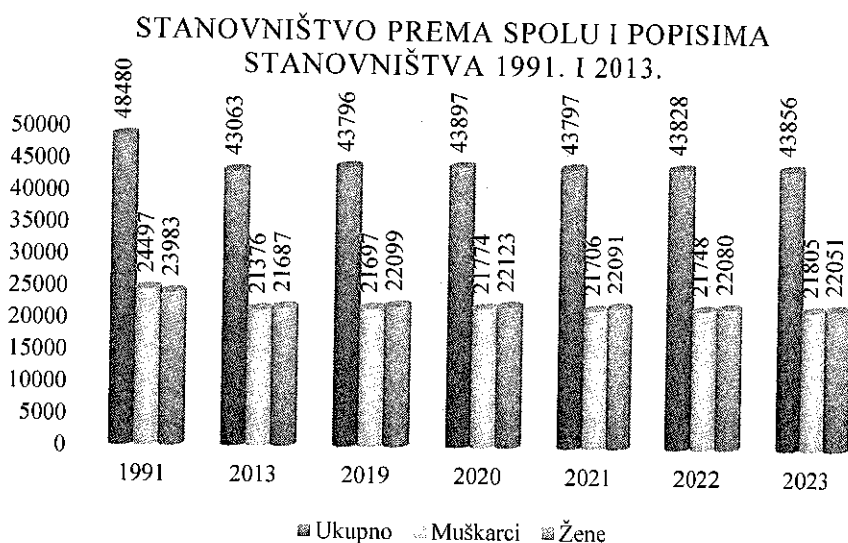
Prema Popisu iz 2013. godine u Općini Tešanj je bilo 43063 stanovnika, od čega je 21376 stanovnika muškog spola i 21687 ženskog spola. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku¹⁰, u 2023. godini u Općini Tešanj je bilo ukupno 43856 stanovnika i to 21805 osoba muškog spola i 22051 osoba ženskog spola. U odnosu na 2013. godinu, broj stanovnika u Općini Tešanj se povećao za 1,80%, pri čemu je procenat povećanja broja stanovnika manji kod osoba ženskog spola (1,68%), u odnosu na povećanje broj osoba muškog spola (2,01%).

Pregled broja stanovnika Općine Tešanj u odnosu na popise stanovništva 1991. i 2013. godine					
Godina	2019	2020	2021	2022	2023
Broj stanovnika	43796	43897	43797	43828	43856

¹⁰ Federalni zavod za statistiku, Statistički bilten, Demografska statistika 2023., 2024. godine

Razlika u procentima u odnosu na popis stanovništva 1913. godina	-10.70%	-10.44%	-10.69%	-10.61%	-10.54%
Razlika u procentima u odnosu na popis stanovništva 1991. godina	1.66%	1.89%	1.66%	1.73%	1.80%

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja i Federalnog zavoda za statistiku, na Općini Tešanj je 41 naseljeno mjesto, odnosno 25 mjesnih zajednica (Bobare-Drinčići-Blaževci, Bukva, Dobropolje-Mekiš, Džemilić Planje, Jablanica, Jelah, Jevadžije, Kalošević, Karadaglije, Kraševo, Ljetinić, Medakovo, Miljanovci-Lončari, Mrkotić, Novi Miljanovci, Novo Selo, Oraš Planje, Piljužići, Raduša, Rosulje, Šije, Tešanj, Tešanjka, Trepče, Vukovo) koje građanima omogućavaju da aktivno učestvuju u svim zbivanjima na području općine.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Demografska statistika 2023.

Na temelju indikatora koje prikuplja Federalni zavod za programiranje razvoja za 2023. godinu, kao što su BDP po glavi stanovnika i ukupni indeks razvijenosti općina, Općina Tešanj je četrnaesta po razvijenosti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Postotak radno sposobnog stanovništva u Općini Tešanj je 70%, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, ukupan broj registriranih poslovnih subjekata na području općine u 2023. godini je bio 2945. Analiza registriranih pravnih lica po standardnoj klasifikaciji djelatnosti ukazuje na to da se većina ekonomske aktivnosti na području Općine Tešanj odvija u oblasti trgovine na veliko i malo (trgovina na veliko i malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima), a potom u sektoru prerađivačke industrije (proizvodnja prehrambenih proizvoda, odjeće, motornih vozila, prikolica i poluprikolica, kao i gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme).¹¹

Institucionalni mehanizami za ravnopravnosti spolova Općine Tešanj

U skladu sa svojom nadležnosti, Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova predstavlja institucionalnih mehanizam za ravnopravnost spolova Općinskog vijeća koji ima nadležnosti koje su predviđene članom 24. Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH.

¹¹ Federalni zavod za statistiku, Zeničko-dobojski kanton u brojkama, 2024.

Poslovnik o radu Općinskog vijeća Tešanj,
Član 33.

Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova

- a) u svom sastavu ima pet lica,
- b) prati stanje i pojave u životu i radu mladih i predlaže Vijeću programe i mjere za rješavanje uočenih problema, posebno u suzbijanju narkomanije, alkoholizma i drugih toksikomanija,
- c) predlaže programe i projekte kreativnog angažovanja mladih u oblasti kulture, edukacije, sportskih aktivnosti i slično,
- d) ostvaruje saradnju sa udruženjima građana i institucijama koje se bave pitanjima mladih,
- e) prati zastupljenost žena u strukturi organa vlasti i upravljačkim institucijama gdje je Općina osnivač, te predlaže preduzimanje određenih aktivnosti,
- f) prati stanje ostvarenja prava žena — majki u smislu zdravstvene i socijalne zaštite i predlaže nadležnim organima određena rješenja,
- g) predlaže mjere i aktivnosti u cilju ostvarivanja i unapređenja ravnopravnosti polova,
- h) ostvaruje saradnju sa nevladinim organizacijama i institucijama koje se bave zaštitom ravnopravnosti polova,
- i) vrši i druge poslove koje joj povjeri Vijeće.

Za ostvarivanje ovih nadležnosti kao optimalno rješenje nameće se donošenje novog Gender akcionog plana Općine Tešanj 2025-2029. kao instrumenta za usmjereno i koordinirano djelovanje svih općinskih organa i službi za ravnopravnost spolova, ali i formiranje Tima za praćenje i izvještavanje realizacije GAPa. Sastav i imenovanje tima određuje Općinski načelnik svojim rješenjem do zapošljenja stručnog saradnika za Rodnu ravnopravnost kada on preuzima poslove koordinacije i praćenja, rješenjem će se obavezati Službe na saradnju. Također, kako bi se obezbijedilo potrebno vrijeme i resursi za osiguranje neophodnih kapaciteta. Pored toga potrebno je osigurati i jačanje kapaciteta općinskih službi kako bi u potpunosti preuzele svoje uloge u pogledu kako provođenja aktivnosti Gender akcionog plana tako i nastavka provođenja redovnih analiza stanja ravnopravnosti spolova.

Rodno-odgovorna analiza budžeta Općine Tešanj

Krajem 2023. godine, Općinsko vijeće Općine Tešanj je usvojilo Budžet za 2024. godinu u iznosu od 18.743.000KM dok je u Budžet za 2023. godinu iznosio 17.508.000 KM. Razvojni budžet omogućava da se kroz uvođenje rodno odgovornog planiranja i programiranja osigura da se dostupnim sredstvima utiče na sve razvojne ciljeve tako i na (ne)ravnopravnost spolova.

Budžetom za 2024. godinu je planirano da se Tekući grantovi (transferi), kamate i sredstva rezervi usmjeravaju na grantove

- mjesnim zajednicama,
- socijalne zaštite i pomoći,
- za kulturu, obrazovanje i mlade,
- u oblasti sporta,
- udruženjima građana i
- za ostale grantove.

Naziv pozicije Budžeta	2023. godina	2024. godina
Grantovi socijalne zaštite i pomoći	1825.200,00	1826.200,00
Grant Centru za socijalni rad Tešanj	487.000,00	517.000,00

Jednokratne pomoći putem Centra za socijalni rad Tešanj	105.000,00	100.000,00
Jednokratne materijalne pomoći putem Centra za socijalni rad Tešanj djeci oboljeloj od specifičnih težih oboljenja (dijabetesmellitus, celijakija, multipla skleroza, cerebralna paraliza)	45.000,00	45.000,00
Stimulativne demografske mjere porodiljama (III, IV i više djece)	55.000,00	50.000,00
Stimulativne demografske mjere: podrška bračnim parovima za biomedicinski podpomognutu oplodnju	30.000,00	20.000,00
Prošireni oblik socijalne zaštite - poboljšanje uslova za srednje obrazovanje učenika putem Centra za socijalni rad Tešanj i sufinansiranje prijevoza učenika srednjih škola	85.000,00	85.000,00
Grant za dnevni boravak djece sa poteškoćama u razvoju općine Tešanj	40.000,00	40.000,00
Sredstva za privremeno angažovanje nezaposlenih lica	34.100,00	29.500,00
Grantovi za podršku projektima prema usvojenoj Strategiji razvoja i akcionim planovima (džender akcioni plan, SECAP i drugi)	130.000,00	140.000,00

Grantovi socijalne zaštite i pomoći su planirani u iznosu od 1.826.200,00KM što je za 1000,00KM više u odnosu na Budžet 2023. godine.

Grantovi za kuturu, obrazovanje i mlade su za 2024. godinu povećani za 177.500,00KM u odnosu na 2023. godinu, a uključuju projekte mladih i za mlade, nabavku školskog pribora i udžbenika za učenike prvog razreda osnovnih škola, grantove osnovnim i srednjim školama, programe stipendiranja kao i za postdiplomske studije. Budžetom su planirana izdvajanja i za podršku razvoju start up ideja mladih, kao i sredstva za sufinansiranje programa zapošljavanja i samozapošljavanja. Grantovi za podršku projektima prema usvojenoj Strategiji razvoja i akcionim planovima (džender akcioni plan, SECAP i drugi) su u 2024. godini za 10.000,00KM veći od onih planiranih i Budžetu za 2023. godinu.

U LGAP Općine Tešanj 2020.-2023. postavljeni ciljevi su se odnosili i na aktivnosti informisanja o konkursima za zapošljavanje i samozapošljavanje žena kao i subvencioniranje preduzetništva žena, u skladu sa mogućnostima i raspoloživim sredstvima, i informisanja o mogućnostima subvencioniranja iz drugih izvora. U saradnji sa BIZ je postignuto da se svi konkursi objavljuju na web i FB stranici Općine, ali je i omogućeno da se podnosioci zahtjeva za subvencioniranje poduzetništva dodatno boduju (dodatnih 10 bodova) ukoliko su osobe ženskog spola, a u pozivu TRA prednost se daje nezaposlenim osobama ženskog spola.

Rodno odgovorno budžetiranje ne podrazumijeva različite budžetske linije za žene ili muškarce već osiguravanje da žene i muškarci imaju jednake koristi od budžeta te da se njihove različite potrebe zadovolje. Pored toga sasvim je jasno da i svi drugi razvojni programi imaju ili mogu imati uticaja na ravnopravnost spolova. Međutim, bez podataka o tome kako se kreiraju prioriteta u okviru navedenih programa nije moguće utvrditi da li oni zaista imaju taj uticaj. Ako se na primjer uzmu u obzir podaci u oblasti zaposlenosti/nezaposlenosti prema kojima je u strukturi nezaposlenih 9,11% više nezaposlenih osoba ženskog spola, a u strukturi zaposlenih 10,97% više osoba muškog spola, onda bi grantovi u okviru programa aktivne politike zapošljavanja trebali da odgovore na te razlike. Trenutno informacije o tome do koje mjere ovaj program odgovara na ovo stanje ne postoje.

Jasno je da i dalje postoji potreba za jačanje kapaciteta nadležnih općinskih službi da u procesu planiranja svih programa i aktivnosti pa tako i budžeta analiziraju stanje u svojoj oblasti te da u odnosu

na utvrđeno stanje utvrde mjere kojima će se osigurati da Općina kroz svoje programe utiče na (ne)ravnopravnost spolova. U tom pogledu planirane i realizovane su aktivnosti sa UN WOMEN te je 12.04.2023. godine održana cjelodnevna radionica na temu „Sačiniti model rodnoodgovornog budžeta općine“ uz prisustvo uposlenika, vijećnika i predstavnika komisije za ravnopravnost spolova, nakon čega je izvršena analiza budžeta.

Predstavnici Općine Tešanj su učestvovali na trodnevnoj edukaciji "Rodno odgovorno budžetiranje" koja je realizovana u saradnji sa Gender centrom Vlade FBiH. Novostečena znanja su primjenjena u kreiranju Budžeta za 2023.godinu. U Odluci o izvršenju Budžeta zadržan je član 26.

*"Obavezuju se sve općinske službe koje provode javne pozive za dodjele sredstava krajnjim korisnicima, da kod definisanja kriterija, obavezno uključe džender komponentu tamo gdje je naglašena razlika u zastupljenosti, tako da za ovu namjenu definišu koeficijent u raspodjeli za manje zastupljeni pol sa dodatnih 5 do 10% sredstava."*¹²

U saradnji sa UG Ruka Kalosević potpisan je Ugovor sa UNDP kroz projekat JUMZ, kroz koji su realizovane aktivnosti LGAPa Općine Tešanj 2020-2023. i to njih 20 kroz odobrene projekte 2021. i 2023. godine. Na ovaj način su sredstva za realizaciju aktivnosti predviđenih LGAPom Općine Tešanj 2020-2023. mogla biti utrošena u druge svrhe.

---

¹² Dostupna na [Odluke_o_izvršavanju_Budžeta_2023.pdf \(opcina-tesanj.ba\)](#)

Stanje ravnopravnosti spolova u Općini Tešanj

Za potrebu izrade ovog Gender akcionog plana prikupljeni su dostupni podaci koji su razvrstani po spolu. U tu svrhu prikupljeni su statistički podaci koji su dostavljeni od strane Federalnog zavoda za statistiku, Centralne izborne komisije BiH te su korišteni i administrativni podaci kojima raspolaže Općina Tešanj. Pored toga izvršena je analiza javno dostupnih podataka o stanju ravnopravnosti spolova u Općini Tešanj. Svi podaci su analizirani iz ugla ravnopravnosti spolova te su interpretirani u odnosu na trendove (ne)ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

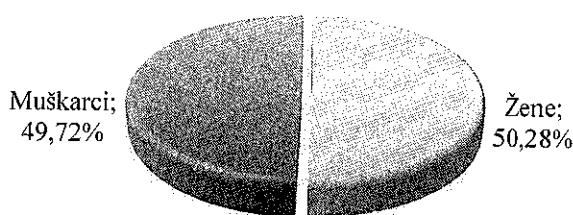
Oblasti za utvrđivanje stanje ravnopravnosti spolova su bazirani na prioritetima koji su prepoznati u Gender akcionom planu Bosne i Hercegovini i to:

- Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima
- Obrazovanje, nauka, kultura i sport
- Socijalna zaštita
- Zdravlje
- Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima
- Javni život i donošenje odluka
- Rod i sigurnost
- Ravnopravnost spolova u kontekstu zaštite okoliša i klimatskih promjena.

Stanovništvo

U Općini Tešanj živi približno jedan broj osoba oba spola. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku¹³, u 2023. godini je bilo 50,28% osoba ženskog spola i 49,72% osoba muškog spola. Razlika od 0,56% je manja od razlike koja postoji kada se sagledaju podaci na nivou FBiH koja iznosi 1,95% i 1,82% na nivou BiH.

STANOVNIŠTVO PREMA SPOLU

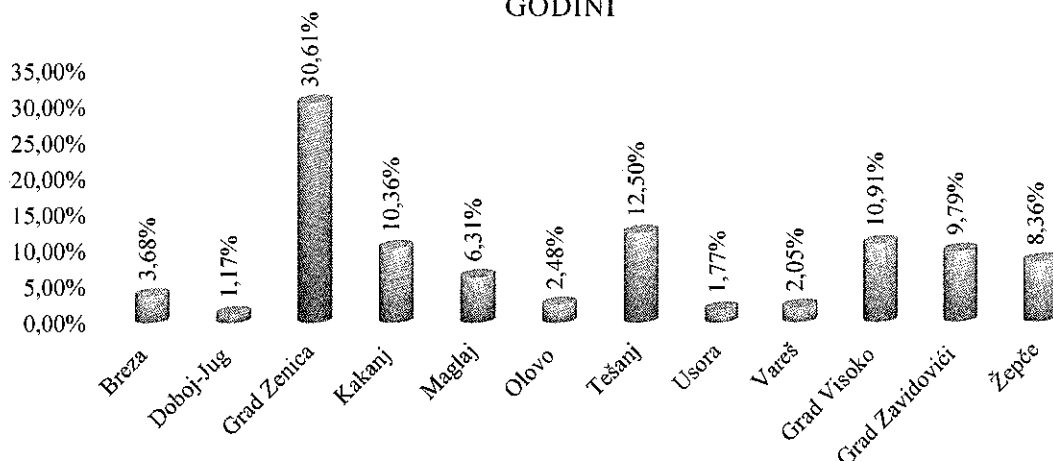

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Demografska statistika 2023.

Općina Tešanj je druga općina po broju stanovnika u Zeničko-Dobojskom kantonu, sa 12,50% stanovnika u odnosu na ukupno stanovništvo u kantonu.

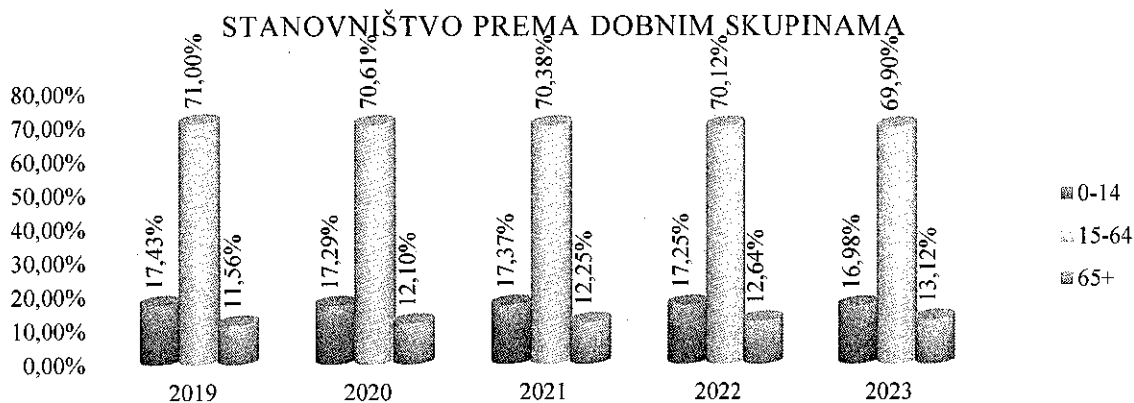
¹³ Demografska statistika 2023, Federalni zavod za statistiku, 2024., dostupno na [Demografska-statistika.pdf \(fzs.ba\)](#)

STANOVNIŠTVO U ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU U 2023. GODINI

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2023.

Ukoliko se posmatraju dobne skupine stanovništva u periodu od 2019. do 2023. godine, može se zaključiti da se povećalo učešće stanovništva iznad 65 godina starosti i to za 1,56%, stanovništvo u dobnoj skupini do 14 godina starosti bilježi pad od 0,45%, dok se učešće stanovništva u dobnoj skupini od 15 do 64 godine starosti smanjilo i to za 1,1%. Iako procenti pada odnosno rasta određenih dobnih skupina stanovništva nisu veliki, mora se uzeti u obzir da se povećao broj stanovnika koji nisu radno sposobni, a smanjio udio radno sposobnog stanovništva odnosno stanovništva u dobnoj skupini od 15 do 65 godina starosti.

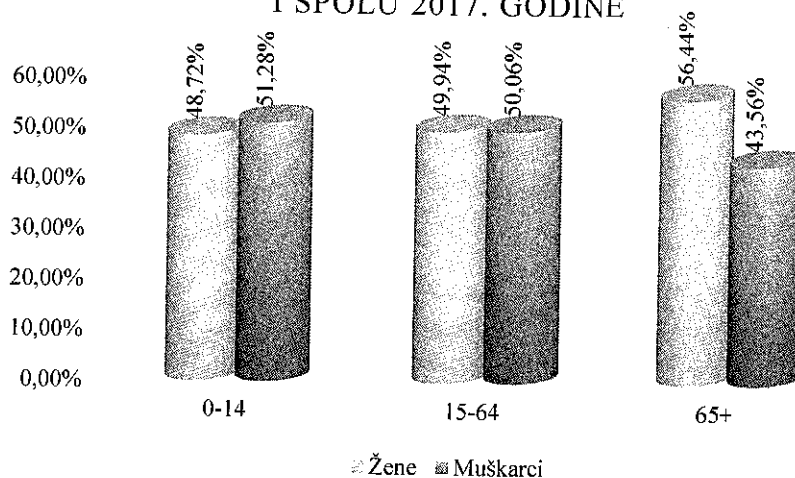
Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zeničko-dobojski kanton u brojkama od 2020. do 2024. godine

Podaci o stanovništvu po starosnim grupama i spolu nisu dostupni nakon 2017. godine. Ukoliko se posmatraju dostupni podaci iz 2017. godine, može se izvesti zaključak da je broj dječaka od 0-14 za 2,57% veći u odnosu na broj djevojčica, te da je broj osoba ženskog spola za 0,13% bio manji od broja osoba muškog spola u dobnoj skupini od 15 do 64 godine, ali i da je najveća najveća razlika u starosnoj grupi od 65 i više godina starosti gdje je osoba ženskog spola bilo 12,89% više. Uzrok ovih razlika u korist osoba ženskog spola se mogu naći u činjenici da je životni vijek i očekivani životni vijek veći za osobe ženskog spola. Trenutni očekivani životni vijek za osobe ženskog spola je za 5 godina duži od očekivanog životnog vijeka za osobe muškog spola.

Prema dostupnim podacima i istraživanjima, u Bosni i Hercegovini, većinu brige o starijim obavljaju žene, kao ponajviše neplaćeni rad. Upravo je briga o članovima porodice i starijim članovima porodice

jedan od faktora koji sprečava učešće žena na tržištu rada.

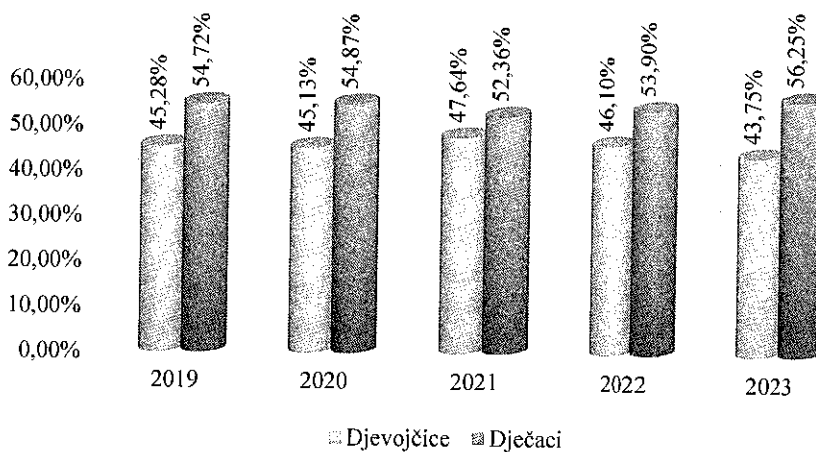
STANOVNIŠTVO PREMA DOBNIM SKUPINAMA I SPOLU 2017. GODINE

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2018.

U periodu od 2019. do 2023. godine, u Općini Tešanj je rođeno više dječaka nego djevojčica, a najveća razlika je 2023. godine kada je rođeno 12,50% više dječaka nego djevojčica.

ROĐENI NA PODRUČJU OPĆINE TEŠANJ PREMA SPOLU

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Demografska statistika 2023.

Rad, zapošljavanje i pristup ekonomskim resursima

Ravnopravno učešće žena i muškaraca na tržištu rada je jedan od preduslova za postizanje ciljeva ravnopravnosti spolova. U BiH, u svim različitim dobnim skupinama, prihodovnim razredima i lokacijama, muškarci više od žena učestvuju u radnoj snazi. Učešće žena u radnoj snazi u BiH je značajno niže nego što bi se moglo očekivati i trenutno je jedno od najnižih u Evropi.

Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja, na području Općine Tešanj u toku 2023. godine prosječno je bilo zaposleno 13890 (31,67% ukupnog broja stanovnika), a nezaposleno 5279 osoba (12,04% ukupnog broja zaposlenika). Stopa radno sposobnog stanovništva u 2023. godini je iznosila 69,90% što je za 0,20% manje od stope radno sposobnog stanovništva 2022. godine, ali je i za

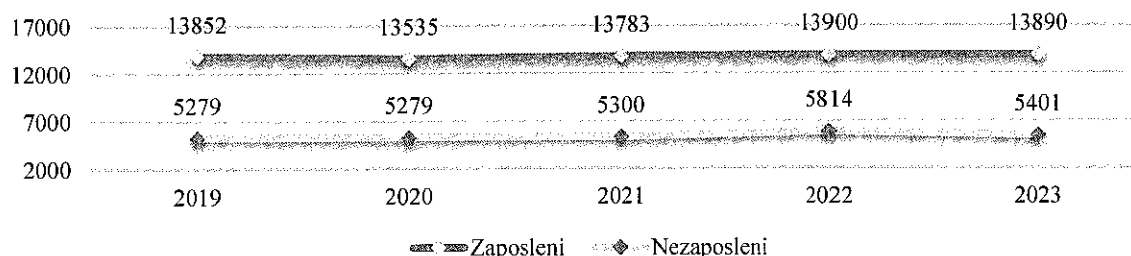

1,30% viša od stope radno sposobnih u Zeničko-dobojskom kantonu. Stopa zaposleni i stopa aktivnosti u 2023. godini su nešto više u odnosu na 2022. godinu (0,1%), a za otprilike 10% su više u odnosu na stope u Kantonu. Također, stopa nezaposlenosti u Općini Tešanj je za 10,4% niža od stope nezaposlenosti u Kantonu u 2023. godini.

	ZiDO Kanton		Općina Tešanj	
	2022	2023	2022	2023
Broj stanovnika	479404	350778	46715	43856
Radno sposobno	242860	240758	30731	30656
% radno sposobnog	69	68.6	70.1	69.9
Zaposlenih	82740	83022	13900	13890
Radna snaga	133676	133611	19184	19169
Stopa zaposlenih %	34.1	34.5	45.2	45.3
Stopa aktivnosti %	55	55.5	62.4	62.5
Nezaposleni	50936	50589	5284	5279
Stopa nezaposlenih %	38.1	37.9	27.5	27.5

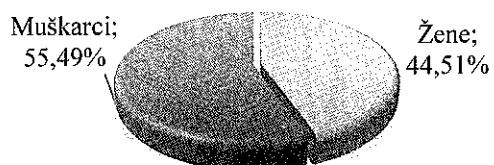
Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2023.

ZAPOSLENI I NEZAPOSLENI U PERIODU OD 2019. DO 2023. GODINE

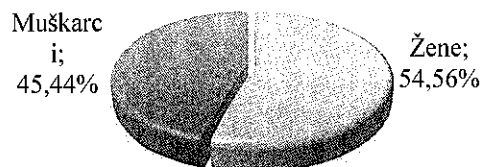

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2019-2023.

ZAPOSLENI PREMA SPOLU

NEZAPOSLENI PREMA SPOLU

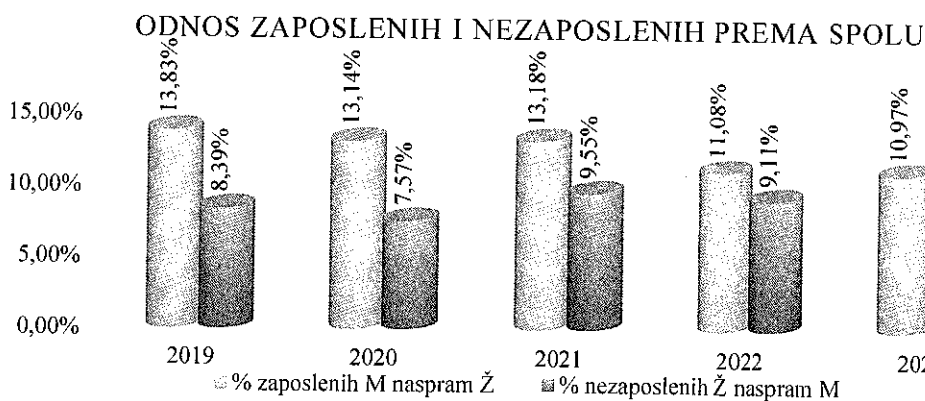
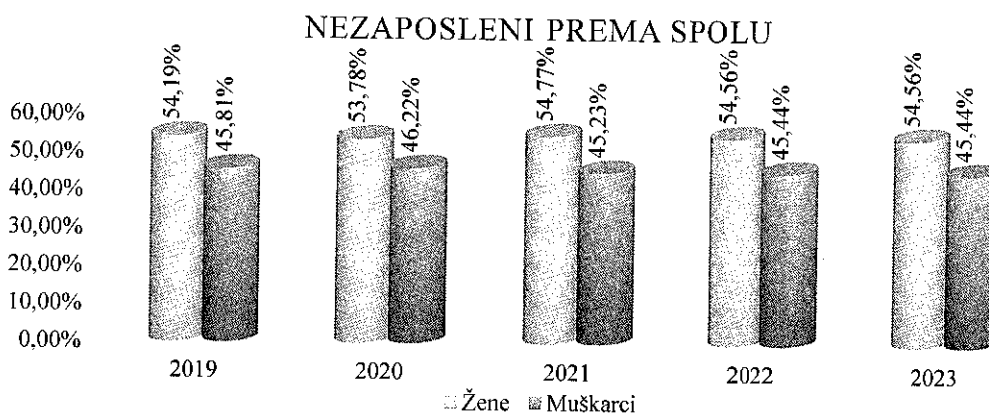
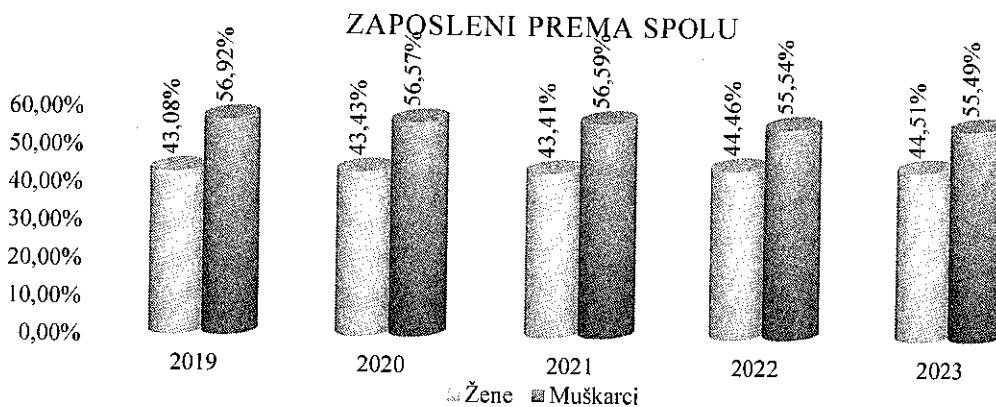

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2023.

U strukturi zaposlenih je 10,97% više osoba muškog spola, dok je u strukturi nezaposlenih 9,11% više

osoba ženskog spola. Obzirom i na spolnu raspodjelu stanovništva u Općini, može se zaključiti da su žene manje zastupljen spol u strukturi zaposlenih osoba.

Ipak, ukoliko se pogledaju podaci o zaposlenim i nezaposlenim prema spolu u periodu od 2019. do 2023. godine, može se vidjeti da se postotak zaposlenih osoba ženskog spola povećavao (1,43%), dok se broj nezaposlenih osoba ženskog spola povećao 2021. godine, te se nakon toga smanjuje (+0,36% u odnosu na 2019. godinu i -0,22% u odnosu na 2021. godinu).

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji BiH po kantonima i općinama, 2019-2023.

Najveći broj zaposlenih u Kantonu je u oblasti trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima (9,68%); Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme (7,09%), proizvodnja odjeće (6,99%), trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima (6,27%), proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica (6,23%), obrazovanje

(5,55%) te proizvodnja prehrambenih proizvoda (5,41%). U navedenim oblastima, osobe ženskog spola su više prisutne u oblastima trgovine na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima, proizvodnji odjeće i obrazovanju dok su u ostalim oblastima sa većim postotkom zaposlenih više prisutne osobe muškog spola kao što su proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme, trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima, proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica i proizvodnja prehrambenih proizvoda. Ta razlika se može opravdati i činjenicom da su u obrazovnoj strukturi dječaci prisutniji u usmjerenom obrazovanju.

Oblasti	Ukupno	Žene	Muškarci
Biljna i stočarska proizvodnja, lovstvo i uslužne djelatnosti u vezi s njima	1.46%	30.41%	69.59%
Šumarstvo i sječa drva (iskorištavanje šuma)	0.17%	26.09%	73.91%
Vađenje ostalih ruda i kamena	0.05%	33.33%	66.67%
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	5.41%	48.68%	51.32%
Proizvodnja pića	0.53%	15.71%	84.29%
Proizvodnja tekstila	2.11%	85.66%	14.34%
Proizvodnja odjeće	6.99%	87.04%	12.96%
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	2.10%	78.42%	21.58%
Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	1.41%	21.93%	78.07%
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	0.39%	59.62%	40.38%
Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	0.20%	30.77%	69.23%
Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	0.35%	34.78%	65.22%
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih preparata	0.01%	0.00%	100.00%
Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	2.14%	10.92%	89.08%
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	2.35%	29.26%	70.74%
Proizvodnja baznih metala	0.01%	0.00%	100.00%
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme	7.09%	18.21%	81.79%
Proizvodnja električne opreme	0.11%	71.43%	28.57%
Proizvodnja mašina i uređaja, d. n.	2.19%	19.66%	80.34%
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	6.23%	48.67%	51.33%
Proizvodnja namještaja	4.20%	21.58%	78.42%
Ostala prerađivačka industrija	1.87%	75.00%	25.00%
Popravlak i instaliranje mašina i opreme	0.05%	0.00%	100.00%
Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0.52%	17.39%	82.61%
Sakupljanje, pročišćavanje i snabdijevanje vodom	0.78%	7.69%	92.31%
Sakupljanje otpada, djelatnosti obrade i zbrinjavanja otpada; reciklaža materijala	0.24%	18.75%	81.25%
Gradnja građevina visokogradnje	2.16%	8.04%	91.96%
Gradnja građevina niskogradnje	1.10%	15.75%	84.25%
Specijalizirane građevinske djelatnosti	1.92%	6.67%	93.33%
Trgovina na veliko i na malo motornim vozilima i motociklima; popravlak motornih vozila i motocikala	3.04%	10.92%	89.08%
Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	6.27%	28.88%	71.12%

Oblasti	Ukupno	Zene	Muskarci
Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	9.68%	63.45%	36.55%
Kopneni prijevoz i cjevovodni transport	3.91%	9.27%	90.73%
Skladištenje i pomoćne djelatnosti u prijevozu	0.54%	36.11%	63.89%
Poštanske i kurirske djelatnosti	0.23%	22.58%	77.42%
Smještaj	0.12%	50.00%	50.00%
Djelatnosti pripreme i usluživanja hrane i pića	2.60%	59.01%	40.99%
Izdavačke djelatnosti	0.11%	33.33%	66.67%
Proizvodnja filmova, videofilmova i televizijskog programa, djelatnosti snimanja zvučnih zapisa i izdavanja muzičkih zapisa	0.03%	25.00%	75.00%
Emitiranje programa	0.07%	55.56%	44.44%
Telekomunikacije	0.17%	17.39%	82.61%
Računarsko programiranje, savjetovanje i djelatnosti u vezi s njima	0.43%	29.82%	70.18%
Informacijske uslužne djelatnosti	0.26%	54.29%	45.71%
Financijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i penzijskih fondova	0.66%	67.82%	32.18%
Osiguranje, reosiguranje i penzijski fondovi, osim obaveznog socijalnog osiguranja	0.27%	50.00%	50.00%
Pomoćne djelatnosti kod financijskih usluga i djelatnosti osiguranja	0.03%	75.00%	25.00%
Poslovanje nekretninama	0.16%	47.62%	52.38%
Pravne i računovodstvene djelatnosti	0.86%	64.04%	35.96%
Upravljačke djelatnosti; savjetovanje u vezi s upravljanjem	0.08%	20.00%	80.00%
Arhitektonske i inženjerske djelatnosti; tehničko ispitivanje i analiza	0.68%	30.00%	70.00%
Naučno istraživanje i razvoj	0.02%	50.00%	50.00%
Promocija (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta	0.18%	29.17%	70.83%
Ostale stručne, naučne i tehničke djelatnosti	0.10%	23.08%	76.92%
Veterinarske djelatnosti	0.20%	22.22%	77.78%
Djelatnosti iznajmljivanja i davanja u zakup (leasing)	0.07%	22.22%	77.78%
Djelatnosti posredovanja u zapošljavanju	0.09%	58.33%	41.67%
Putničke agencije, organizatori putovanja, turoperatori i ostale rezervacijske usluge te djelatnosti u vezi s njima	0.02%	0.00%	100.00%
Zaštitne i istražne djelatnosti	0.20%	0.00%	100.00%
Usluge u vezi s upravljanjem i održavanjem zgrada te djelatnosti uredenja i održavanja zelenih površina	0.13%	70.59%	29.41%
Kancelarijske administrativne i pomoćne djelatnosti te ostale poslovne pomoćne djelatnosti	0.51%	61.19%	38.81%
Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	2.91%	37.56%	62.44%
Obrazovanje	5.55%	70.88%	29.12%
Djelatnosti zdravstvene zaštite	3.44%	71.93%	28.07%
Djelatnosti socijalne zaštite u ustanovama sa smještajem	0.12%	100.00%	0.00%
Djelatnosti socijalne zaštite bez smještaja	0.19%	72.00%	28.00%
Biblioteke, arhivi, muzeji i ostale kulturne djelatnosti	0.08%	54.55%	45.45%
Djelatnosti kockanja i kladenja	0.32%	60.47%	39.53%
Sportske, zabavne i rekreacijske djelatnosti	0.11%	26.67%	73.33%
Djelatnosti članskih organizacija	0.38%	16.00%	84.00%
Popravak računara i predmeta za ličnu upotrebu i domaćinstvo	0.23%	3.33%	96.67%

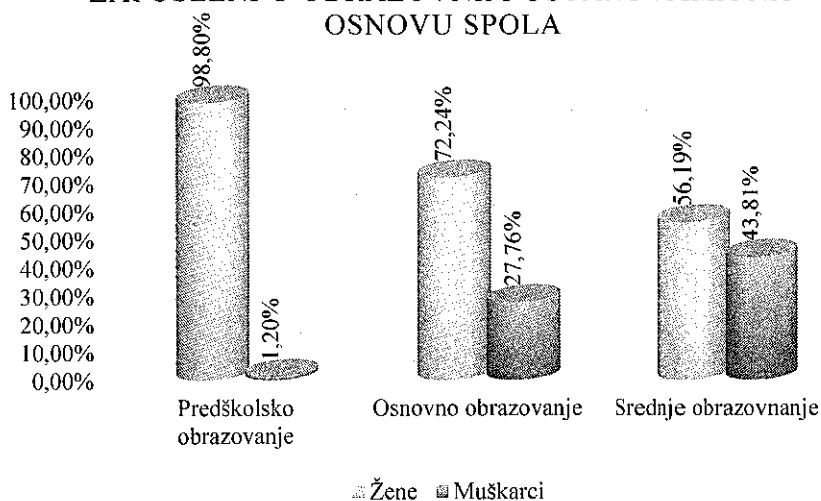
Oblasti	Ukupno	Zene	Muškarci
Ostale lične uslužne djelatnosti	0.69%	80.43%	19.57%

Izvor: Administrativni podaci Općine Tešanj

Jedan od razloga se može pronaći i u rodnoj segregaciji tržišta rada koja predstavlja raspodjelu žena i muškaraca prilikom zapošljavanja u određene sektore, tj. djelatnosti ili grupe djelatnosti. Kada se analizira pregled glavnih djelatnosti poslovnih subjekata registrovanih na području općine može se zaključiti da je većina subjekata aktivna upravo u uslužnim djelatnostima, a manje u industriji. 51% poslovnih subjekata u Općini Tešanj je registrovano u oblastima Ostale uslužne djelatnosti gdje su plaće iznad prosječne, ali je i 33% registrovanih u oblasti Stručne, naučne i tehničke djelatnosti i 18% u oblasti Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala gdje su plaće ispod prosječne.

Osobe ženskog spola čine većinu nastavnog osoblja u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama, što pokazuje tendenciju profiliranja žena za ovu vrstu zanimanja u većoj mjeri nego muškaraca. Također, evidentno je povećavanje broja osoba muškog spola među zaposlenim kako raste stepen obrazovnih ustanova.

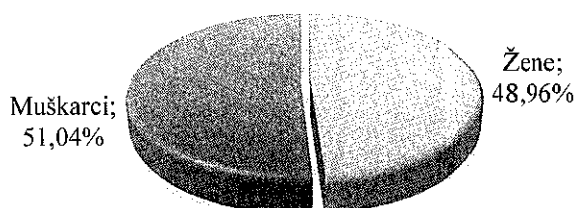
ZAPOSLENI U OBRAZOVNIM USTANOVAMA NA OSNOVU SPOLA

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2023.

Prema podacima o strukturi zaposlenih općinskim službama, može se zaključiti da je zaposleno nešto više osoba muškog spola. Načelnik Općine Tešanj je također osoba muškog spola.

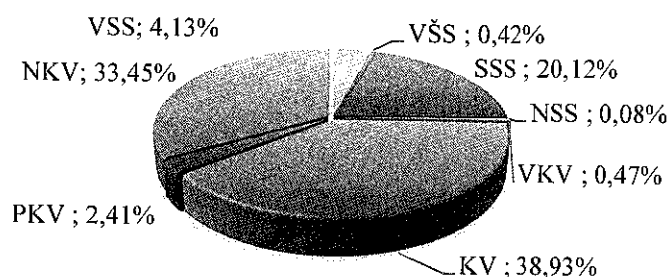
ZAPOSLENI U OPĆINSKIM SLUŽBAMA PREMA SPOLU

Izvor: Administrativni podaci Općine Tešanj

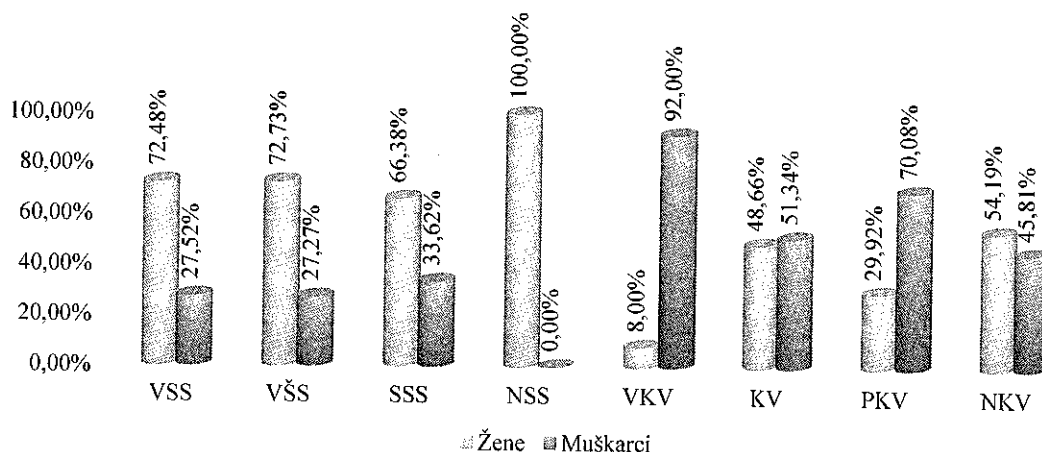
Od ukupnog broja nezaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu, u Općini Tešanj je njih 10,44% , a prema polnoj strukturi, u Općini Tešanj je 5,72% manje nezaposlenih osoba ženskog spola u odnosu na Kanton. Najveći broj nezaposlenih osoba je KV, NKV i SSS, a postotak nezaposlenih osoba ženskog spola (u odnosu na ukupan broj nezaposlenih osoba ženskog spola u Općini) u ovim kategorijama je 34,72%, 33,23% i 24,48% respektivno.

NEZAPOSLENI PREMA STRUČNOJ SPREMI

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH 2023.

NEZAPOSLENI PREMA STUČNOJ SPREMI I SPOLU

Izvor: Federalni zavod za zapošljavanje, Bilten – Statistički pregled juni 2022.

Drugi cilj u LGAP Općine Tešanj 2020-2023. odnosio se na Povećanje zaposlenosti žena i Općini Tešanj. Prema Izvještaju o realizaciji LGAPa, ovaj cilj je 100% ispunjen realizacijom 4 planirane aktivnosti. U protekle tri godine (2021, 2022, 2023. godine) realizovane su aktivnosti koje za cilj imaju smanjenje broja nezaposlenih kroz javne pozive za sufinansiranja zapošljavanja i samozapošljavanja boračkih populacija kao i poslovnih ideja mladih.

Održana su dvije edukacije o pokretanju, vođenju, procedurama i troškovima biznisa na lokaciji Društveni centar Dobroplje-Mekiš na kojima je prisustvovalo 19 učesnica/ka na prvoj i 13 na drugoj. Imajući u vidu početne kapacitete i znanja učesnica iz ove oblasti, krenulo se od osnovnih pojmova i definicija, te dokumenata u oblasti izrade biznis plana. Kroz dvodnevnu, intenzivnu i interaktivnu radionicu, učesnice/ci su se upoznale sa osnovnim pojmovima, te sa osnovnom dokumentacijom i metodom razvoja biznis ideje.

Također, 25.02. i 18.03.2023. godine u cilju realizacije aktivnosti edukacije žena o pokretanju, vođenju, procedurama i troškovima biznisa, sa naglaskom na žene sa sela, realizovane su radionice u Društvenom centru-obuke.

Tabelarno su prikazani rezultati javnih poziva prema spolu.

Samozapošljavanje i zapošljavanje boračkih populacija

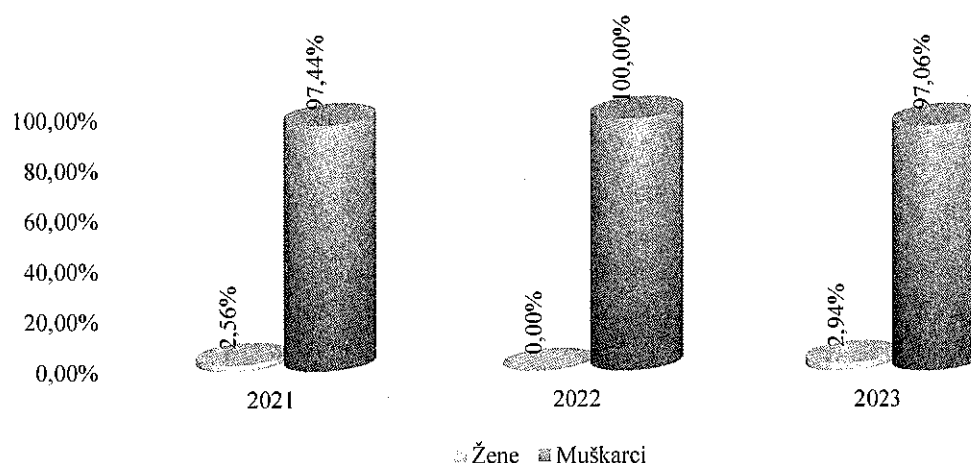
Spol	Samozapošljavanje i zapošljavanje 2021	Samozapošljavanje i zapošljavanje 2022	Samozapošljavanje i zapošljavanje 2023	Ukupno
M	38	74	66	178
Ž	1	0	2	3

Poslovne ideje mladih

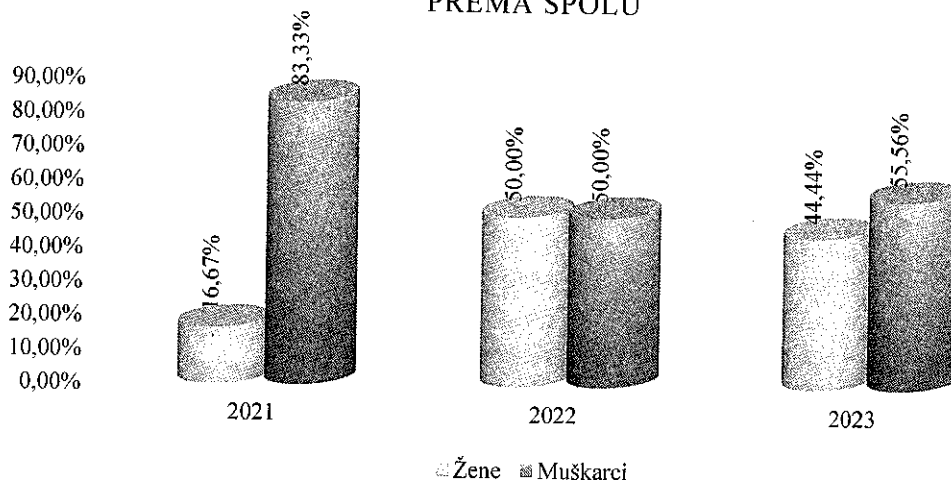
Spol	Startup 2021	Start up 2022	Start up 2023	Ukupno
M	10	4	5	19
Ž	2	4	4	10

Iako je broj osoba ženskog spola još uvijek mnogo manji od broja osoba muškog spola koji se prijavljuju na javne pozive kojima je cilj samozapošljavanje i zapošljavanje, pozitivan pomak je napravljen u broju osoba ženskog spola koji se prijavljuju za realizaciju projekta Poslovne ideje mladih. Obzirom da su ovakvi projekti namjenjeni mladim ljudima (Start up – do 35 godina starosti), može se očekivati da će osobe ženskog spola u budućnosti biti prisutnije i u ostalim projektima samozapošljavanja i zapošljavanja.

SAMOZAPOŠLJAVANJE I ZAPOŠLJAVANJE BORAČKIH POPULACIJA U PRETHODNE TRI GODINE PREMA SPOLU

POSLOVNE IDEJE MLADIH U PRETHODNE TRI GODINE PREMA SPOLU

Izvor: Administrativni podaci Općine Tešanj

Obrazovanje, nauka, kultura i sport

Obrazovanje je jedan od najvažnijih elemenata u postizanju ravnopravnosti spolova, a posebno u vremenu kada postoji potreba za kontinuiranim obrazovanjem i stručnim usavršavanjem nezavisno od dobi. U BiH i dalje postoje rodne razlike u obrazovanju u smislu odabira područja studiranja, kao i razlika u stopama završavanja srednjih škola, upisnosti na fakultete, te završavanje istih.

Predškolsko obrazovanje

Dostupni podaci za BiH govore da je samo oko 17% djece obuhvaćeno predškolskim odgojem, da samo 50% djece pohađa obavezni predškolski program pred polazak u osnovnu školu. Prema tim podacima BiH je na zadnjem mjestu u Evropi. Pored činjenice da je predškolski odgoj jedan od temelja za uspjeh u nastavku obrazovanja i temelj razvoja svake osobe uključivanje djece u vrtiće je jedan od preduslova za uključivanje roditelja na tržište rada. To se posebno odnosi na majke djece kojima se, u skladu sa trenutnim društvenim okolnostima, povjerava briga o djeci.

U Općini Tešanj je 10 predškolskih ustanova koje pohađa 679 djece, od čega je 57,73% dječaka i 42,27% djevojčica. Među zaposlenima je mnogo veći postotak osoba ženskog spola, i to 98,80%, odnosno, od 83 zaposlena, samo jedan je osoba muškog spola.

U Budžetu za 2024. godinu planirana su sredstva u iznosu od 30 000KM kao Grant predškolskim ustanovama-dječije igraonice, a isti iznos je bio predviđen i u Budžetu za 2023. godinu, a ostvarena je 31 000KM.

Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona ("Sl. novine Zeničko-dobojskog kantona", br. 7/2010 i 8/2012) u članu 13. je definisano *Vrijeme obaveznog uključivanja djece u predškolsko obrazovanje:*

- (1) U godini pred polazak u osnovnu školu, predškolski odgoj i obrazovanje je obavezno za svu djecu predškolskog uzrasta.
- (2) Program obaveznog predškolskog odgoja i obrazovanja iz stava (1) ovog člana i način njegove realizacije donosi Ministarstvo, a osigurava ga i realizuje predškolska ustanova i ne može trajati manje od 150 sati.
- (3) Na zahtjev predškolske ustanove nadležni općinski organ dužan je dostaviti spiskove djece.

Ne postoje podaci o djeci predškolskog uzrasta koja pohađaju obavezan predškolski odgoj i obrazovanje

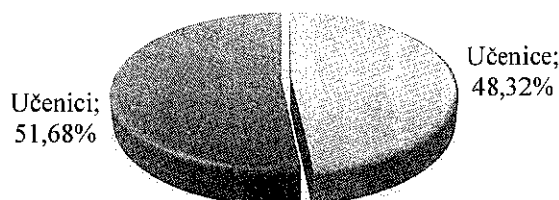
u Općini Tešanj. Komsiju za ravnopravnost spolova i pitanja mladih Općine Tešanj je proteklih godina upućivala inicijativu kantonalnim službama za sufinansiranje boravka djece u vrtićima, međutim ova inicijativa još uvijek nije usvojena.

Osnovno obrazovanje

Na području Općine Tešanj je devet osnovnih škola (9 matičnih i 10 podružnih), dok u jednoj osnovnoj školi djeluje Odjeljenje muzičke škole sa 6 razreda. Broj učenika upisanih u osnovne škole se smanjio, u odnosu na prethodnu školsku godinu za 3,23%, a u odnosu na školsku 2019/2020. godinu 3,69%. U proteklih pet godina, jedino je 2021/2022. školske godine broj učenika u osnovnim školama na području općine bio manji nego u školskoj 2023/2024. godini i to za 0,78%.

Trenutno je broj dječaka upisanih u osnovno obrazovanje za 3,4% veći od broja djevojčica, što odgovara i spolnoj strukturi satnovnika starosne dobi do 14 godina.

UČENICI U OSNOVNOM OBRAZOVANJU U ŠKOLSKOJ 2023/2024. GODINI

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Osnovno obrazovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine 2023.

Prema podacima Općine Tešanj, u prethodne tri godine osnovne škole je pohađalo 9 učenika Roma, i to 3 učenice i 6 učenika.

Općenito gledano u BiH postoji rodni partitet u osnovnom obrazovanju što potvrđuju i ovi podaci. Romkinje u BiH imaju značajno lošije obrazovne rezultate u odnosu na dječake romske nacionalnosti jer skoro 80% Romkinja ne završi čak ni osnovnu školu dok većina dječaka završi.

Strategijom razvoja Općine Tešanj, u *Strateškom cilju 2: Tešanj, sredina ugodnog življenja, pogodna da vrline, znanja i vještine dođu do izražaja* definirano je pet prioriteta među kojima je i 2.4. *Uključiti građane općine u izgradnju sistema zajedničkih vrijednosti*, jedan od indikatora ispunjenosti jeste *Uključenost ranjivih grupa u obrazovni sistem*.

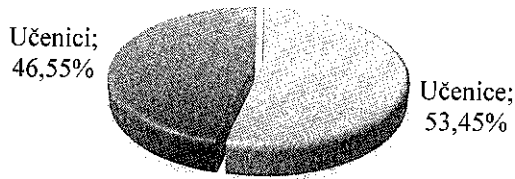
Srednje obrazovanje

Na području Općine Tešanj su tri srednje škole (Gimnazija „Musa Ćazim Ćatić“ Tešanj, Srednja tehnička škola Tešanj i Mješovita srednja škola Tešanj) u kojima se u školskoj 2023/2024. godini školovalo 1770 učenika¹⁴ od čega je 53,45% učenica.

Podaci pokazuju da je skoro 7% više djevojčica upisalo srednje obrazovanje. Za čitavu BiH stopa prelaska u srednju školu iznosi 98,2 za učenike i 95,6 za učenice te je ovaj podatak (ako je tačan) zabrinjavajući i potrebno je istražiti uzroke kako bi se na adekvatan način odgovorilo na ovaj problem.

¹⁴ Federalni zavod za statistiku, Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2023.

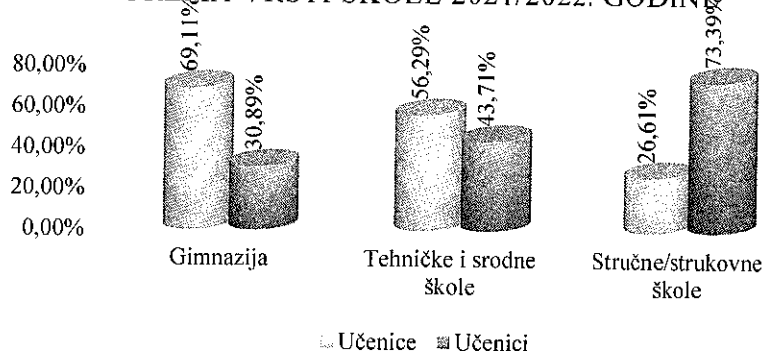
UČENICI U SREDNJEM OBRAZOVANJU U ŠKOLSKOJ 2023/2024. GODINI

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Srednje obrazovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine 2023.

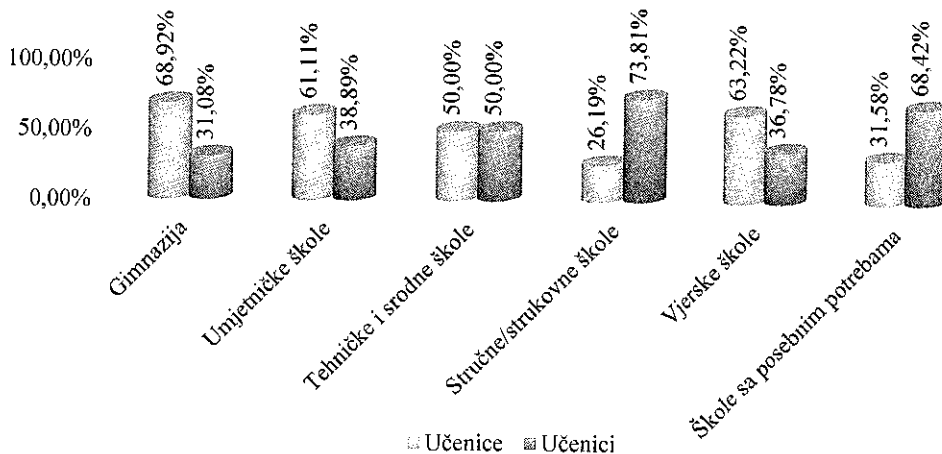
U BiH postoje izrazite razlike zastupljenosti muškaraca i žena unutar određenih kategorija srednjeg obrazovanja. Djevojčice dominiraju u strukturi učenika u gimnazijama dok dječaci dominiraju u strukturi učenika u usmjerenim zanimanjima. Ovakve razlike u profiliranju zanimanja između žena i muškaraca direktno utiču i na stanje na tržištu rada i daljem školovanju. Na osnovu podataka Federalnog zavoda za statistiku, u Općini Tešanj, u školskoj 2021/2022. godini je u svim školama upisano više učenica od učenika, sem u stručnim/strukovnim školama u kojima je upisano skoro četiri puta više učenika nego učenica što odgovara dosadašnjem trendu u Bosni i Hercegovini. Podaci za prethodne dvije godine ne postoje, ali ukoliko se pogledaju podaci za Kanton, također se zaključuje da se djevojčice češće upisu u gimnazije, a dječaci u stručne/strukovne škole.

UPISANI UČENICI U SREDNJE OBRAZOVANJE PREMA VRSTI ŠKOLE 2021/2022. GODINE

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Zeničko-dobojski kanton u brojkama 2022.

UPISANI UČENICI U SREDNJE OBRAZOVANJE U ZEDO KANTONU PREMA VRSTI ŠKOLE 2023/2024. GODINE

Izvor: Federalni zavod za statistiku, Srednje obrazovanje u Federaciji Bosne i Hercegovine 2023.

Pravo na proširen oblik socijalne zaštite kao poboljšanje uslova za srednje obrazovanje, JU Centar za socijalni rad Tešanj provodi od 2011. godine te se učenicima iz porodica težeg socijalno ekonomskog stanja obezbjeđuje dio novčanih sredstava za mjesečnu kartu za prevoz. Tokom proteklih godina, broj učenika koji ostvaruju ovo pravo se povećavao, kao i iznos koji se učenicima dodjeljuje.

Godina	Ukupno učenika	Djevojke	Dječaci
2021	80	44	36
2022	248	125	123
2023	31	11	20
2023*	140	70	70
2024	81	48	33

*Ponovo objavljen Javni poziv za dodjelu finansijske podrške redovnim učenicima srednjih škola u 2023. godini

U Budžetu za 2024. godinu Općine Tešanj planirana su sredstva za *Program stipendiranja - Sredstva za stipendije Ministarstva obrazovanja i finansijska podrška školovanju* iz budžeta Općine u iznosu od 300.000,00KM, što je za 12.000,00KM više od izdvojenih sredstava u 2023. godini. Također, za *Sredstva za stipendije studentima boračkih populacija iz Budžeta ZE-DO kantona* izdvojeno je 230.000,00KM dok je u 2023. godini na istoj poziciji izdvojeno 242.000,00KM. Budžetom Općine Tešanj za 2024. godinu planirana su i sredstva *Grant za postdiplomske studije* u visini od 15.000,00KM što predstavlja povećanje za 3.000,00KM u odnosu na 2023. godinu.

Zeničko-dobojski kanton (Ministarsvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport) dodjeljuje stipendije redovnim studentima prvog i drugog ciklusa studija s prebivalištem na području kantona, a pravo učešća je definisano tekstom Konkursa koje je objavljeno i na web stranicama Općine Tešanj.

Ministarstvo za boračka pitanja Zeničko-dobojskog kantona objavljuje Konkurs za dodjelu stipendija studentima – braniocima i članovima njihovih porodica, a za studijsku 2023/2024. godinu, prema visini budžetskih sredstava namijenjenih stipendiranju redovnog studija branilaca i članova njihovih porodica u 2024. godini, Općini Tešanj je dodijeljeno 159 stipendija.

I u 2024. godini Općina Tešanj je objavila Javni poziv za odabir korisnika u projektu Podrška razvoju start up ideje mladih 2024. Grant sredstva su usmjerena na poticaj i promociju poduzetništva i samozapošljavanja na području općine Tešanj, a Budžetom su predviđena sredstva u visini od 70.000,00KM za Podršku razvoju start up ideja mladih i 40.000,00KM za Sufiansiranje programa zapošljavanja mladih kroz Dijaspore program (start up i drugo).

Na javni poziv prijaviti se mogu punoljetne osobe do 35 godina starosti (navršenih 35 godina ili manje na dan potpisivanja ugovora) sa prebivalištem na području općine Tešanj, koje žele kroz početak vlastitog biznisa realizirati svoju poslovnu ideju na području općine Tešanj i koji do sada nisu bili korisnici sredstava poticaja za samozapošljavanje od strane Općine Tešanj.

Na osnovu do sada realizovanih aktivnosti prepoznata je potreba osnivanja jedne vrste studentskog servisa putem kojeg bih mlade žene (učenice i studentkinje) mogle da pronađu sezonski posao, obezbjede ekonomsku neovisnost i steknu radno iskustvo.

Socijalna zaštita

Bosna i Hercegovina se suočava sa problemom odlaska mladih, radno sposobnih ljudi u druge države, a kao razlozi odlaska se uglavnom navode lakši pronalazak adekvatno plaćenih radnih mjesta i socijalna zaštita koju druge države pružaju. Ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu, kao i zaštita porodice sa djecom je podjeljeno između nadležnosti FBiH i kantona te nije ujednačeno za prostor FBiH. Jedan od velikih problema je svakako i problem ostvarivanja prava majki porodilja kao i ostvarivanje prava na naknadu za vrijeme porodiljskog odsustva koja zavisi od kantona do kantona. Zakonom o radu Federacije BiH određeno je pravo na porođajno odsustvo u trajanju do jedne godine, ali se iznos porodiljskih naknada određuje propisima kantona. Naknade zaposlenim porodiljama se posmatraju kao socijalna kategorija, a ne kao pravo iz radnog odnosa.

Prava iz oblasti zaštite majke i materinstva na području ZDK reguliranu su Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

Zakon je propisao sljedeća prava koja ostvaruju porodice sa djecom:

- dodatak na djecu;
- naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta;
- novčana pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja žene-majke koja nije u radnom odnosu;
- jednokratna pomoć za opremu novorođenog djeteta;
- pomoć u prehrani djeteta do šest mjeseci i dodatna ishrana za majke – dojilje;
- posebni psihosocijalni tretman bračnih drugova koji žele djecu i trudnica;
- smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja;
- osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja;
- školarine i stipendije đacima i studentima.

Prema podacima JU Centar za socijalni rad Tešanj, u 2023. godini 282 zaposlene porodilje su koristile pravo naknade umjesto plaće ženi-majki koja je u radnom odnosu u iznosu od 1.000,00KM, a na osnovu Izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11, 14/12 – Autentično tumačenje, 3/15, 2/16, 3/17 – Autentično tumačenje, 16/22 i 8/24). Niti jedan otac u protekle tri godine nije koristio ovo pravo.

Pravo na novčanu pomoć ženi-majki koja nije u radnom odnosu u iznosu od 1.000,00KM, su koristile 202 porodilje.

Posebna stimulatívna mjera za majke-porodilje trećeg, četvrtog i narednog djeteta po rođenju je planirana Budžetom Općine Tešanj, te se isplaćuje kao jednokratna pomoć u visini od 500,00KM.

Korisnici prava naknade za porodilje			
Godina	Zaposlene porodilje	Nezaposlene porodilje	Majke porodilje trećeg, četvrtog i narednog djeteta
2019	281	44	
2020	267	37	
2021	282	44	60
2022	262	161	74
2023	282	202	102

Općina Tešanj izdvaja sredstva za vantjelesnu oplodnju bračnih parova bez djece. U izvještajnoj godini u Budžetu je izdvojeno 30.000,00KM, a pravo je ostvarilo 8 bračnih parova u iznosu po 3.000,00 KM. (u 2022. godini 11 bračnih parova, a u 2021. godini 20 bračnih parova). Imajući u vidu da se radi o veoma skupom postupku te da bračni parovi koji nemaju djecu u većini slučajeva nemaju inicijalna sredstva kako bi pokrenuli ovaj postupak, upućen je zahtjev općinskoj službi za izmjenu pravilnika na način da se jednokratna novčana pomoć odobrava na osnovu predračuna klinike te da se transfer vrši direktno na kliniku, a ne kao do sada da se refundira po obavljenom postupku.

U Budžetu Općine Tešanj planirana su i novčana sredstva za pomo djeci koja pohađaju srednju školu, a potiću iz siromašnih, nepotpunih porodica, kao i djeci bez roditeljskog staranja. Ovaj oblik zaštite implementira se putem Centra za socijalni rad Tešanj, a shodno utvrđenim kriterijima. Navedenu socijalnu zaštitu ostvaruje 171 učenik srednjih škola u mjesečnom iznosu po 50,00KM za školsku godinu.

Prema Federalnom Zakonu prava koja ostvaruje porodica sa djecom su:

1. pravo na novčanu naknadu roditelj njegovatelj – 54 korisnika u 2023. godini
2. pravo na dječiji dodatak – 1950 korisnika u 2023. godini

Sprečavanje i suzbijanje nasilja na osnovu spola, uključujući nasilje u porodici kao i trgovinu ljudima

Nasilje nad ženama i nasilje u porodici, kao jedan od najvećih izazova bosanskohercegovačkog društva, problem je koji je odnedavno izašao iz privatne u javnu sferu. Ipak nasilje nad ženama i nasilje u porodici je i dalje jedan od najtežih oblika kršenja prava žena. Prema Studiji o rasprostranjenosti i karakteristikama nasilja prema ženama u BiH prema nalazima istraživanja, više od polovine žena doživjelo je bar neki oblik nasilja nakon što je navršilo 15 godina. Najšire je rasprostranjeno nasilje koje nad ženama vrše njihovi sadašnji ili bivši partneri, jer su oni počinioci u 71,5% slučajeva. U cjelini gledano, sfera intimnih partnerskih i porodičnih odnosa daleko je veći izvor opasnosti od nasilja za žene nego što je to šira zajednica. Ova Studija je analizirala iskustva osoba ženskog spola u pogledu nasilja, a broj prijavljenih incidenata je i dalje niži od ovih podataka.

Odgovornost nadležnih institucija u pogledu postupanja po prijavama za nasilje u porodici je utvrđena Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine Federacije BiH“, broj 20/13 i i 75/2021). Na području Zeničko-dobojskog kantona djeluje Udruženje „MEDICA“ Zenica u sklopu kojeg djeluje i Sigurna kuća - utočište za žene i djecu žrtve nasilja u porodici.

U skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici FBiH u 2023. godini na području Općine Tešanj su evidentirana 32 slučaja nasilja u porodici koja su procesuirana od strane policijskih i pravosudnih organa.

Radnje nasilja u porodici	Broj radnji 2023.
Svaka primjena fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice	1
Svako postupanje jednog člana porodice koje može prouzrokovati ili izazvati opasnost da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju	1
Prouzrokovanje straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva člana porodice ucjenom ili drugom prinudom	2

Fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira na to da li je nastupila fizička povreda ili nije	29
Verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima, te drugi načini grubog uznemiravanja člana porodice od drugog člana porodice	30
Seksualno uznemiravanje	
Uhođenje i svi drugi slični oblici uznemiravanja drugog člana porodice	
Oštećenje ili uništenje zajedničke imovine ili imovine u posjedu	1
Upotreba fizičkog nasilja ili prouzrokovanje straha sa ciljem oduzimanja prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti	
Upotreba fizičkog i psihičkog nasilja prema djeci i zanemarivanje u njihovom odgoju	1
Fizičko i psihičko nasilje prema starim, iznemoglim osobama i zanemarivanje u njihovom njegovanju i liječenju	
Nasilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice	
Propuštanje dužne pažnje i nepružanje pomoći i zaštite članu porodice i pored obaveze prema zakonu	

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona, Uprava policije, u 2021. godini izvršeno je 37 kaznenih djela Nasilja u porodici čl. 222 KZ FBiH, u 2022. godini 24, a u 2023. godini 21 djelo.

Općinski sud u Tešnju je u 2023. godini izrekao 28 rješenja protiv nasilnih osoba (37 žrtava nasilja u porodici). Za razliku od prethodnih godina, pored izricanja zaštitne mjere Zabrana uznemiravanja i uhođenja žrtve nasilja (28 u 2023. godini), u proteklom periodu sud je izricao i mjere obaveznog psihosocijalnog tretmana (6 slučajeva) i zabrane približavanja žrtvi nasilja na određenu udaljenost (4 slučajeva). Također, evidentirano je i da je za jednog počinioca izrečeno više zaštitnih mjera.

Žrtve nasilja su u 84,38% slučajeva osobe ženskog spola, svih dobnih skupina, a najviše u dobnoj skupini između 34 i 37 godina starosti, kao i maloljetnih između 7 i 14 godina starosti. Počinitelji nasilja su 92,59% slučajeva osobe muškog spola. Prema analizi Centra za socijalni rad Tešanj, postoji trend povećanja broja prijavljenog nasilja, a glavni uzroci nisu ekonomska ili imovinska situacija. Postoji pojava ponavljanja nasilja istog nasilnika, te iz Centra smatraju da je potrebno proširiti primjenu zakonom predviđenih mjera kao i povećati kazne kroz prekršajne naloge, obezbjediniti obavezan psihosocijalni tretman, odstraniti nasilnika iz porodice, te onemogućiti povlačenje prijave.

Treći cilj LGAP Općine Tešanj 2020-2023. se odnosio na *Uspostavu mehanizama saradnje između institucija radi identifikacije i zaštite žrtava nasilja u porodici u Općini Tešanj*. Planirano i realizovano je 10 aktivnosti čime je ovaj cilj ispunjen u potpunosti.

Sredinom 2022. godine, kao jedna od planiranih aktivnosti u LGAP Općine Tešanj 2020-2023., izrađen je i potpisan *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u porodici*. Cilj Protokola jeste efikasnije djelovanje na sprečavanju nastanka nasilja, efikasnijoj zaštiti žrtava nasilja i sankcionisanju počinitelaca nasilja u porodici. Potpisnici Protokola su Općina Tešanj, Općinski sud Tešanj, Policijska stanica Tešanj, Centar za socijalni rad Tešanj, JZU Dom zdravlja Tešanj, Aktiv direktora (sve osnovne i srednje škole sa područja općine Tešanj), SMART televizija i Udruženje MEDICA Zenica. Također, uspostavljen je i multidisciplinarni tim za postupanje u slučajevima nasilja u porodici čiji zadatak jeste da priprema izvještaje o stanju u oblasti nasilja u porodici u Općini Tešanj i o tome izvještava Općinsko vijeće i Općinskog načelnika. Tim čine predstavnici nadležnih općinskih organa u čijoj nadležnosti je

pravosuđe, policija, socijalna zaštita, obrazovanje, zdravstvena zaštita kao i predstavnici medija, službi zapošljavanja, nevladinih organizacija i drugi eksperti.

Urađena je i odobrena Procedura procesuiranja počinioca nasilja u porodici uslugama CMZ Doma zdravlja Tešanj, koja je olakšala uposlenicima rad u slučaju ovih pojava.

U izvještajnom periodu, a u sklopu planiranih aktivnosti u LGAP Općine Tešanj, prema presudama suda, u dva slučaja nasilja u porodici, Centar za metntalno zdravlje provodi program rada sa počiniocima nasilja, po prethodno izrađenom protokolu. Također, prikupljeni su podaci o djelima nasilja u porodici i nasilja prema ženama koji su razvrstani i prema spolu u sklopu "Analize nasilja u porodici" što omogućava praćenje mjera učinkovitosti poduzetih mjera i izradu prijedloga mjera za poboljšanje stanja.

Tabelarno su prikazane izrečene mjera počiniocima nasilja u porodici, žrtve nasilja prema spolu, kao i počinioci nasilja prema spolu:

Izrečena mjera	2021	2022	2023
Zabrana približavanju žrtvi nasilja	4	2	4
Zabrana uznemiravanja i uhođenja osobe izložene nasilju u porodici	36	28	28
Obavezan psihosocijalni tretman	3	2	6

Žrtve nasilja	Muškarci	Žene	Ukupno
2021	9	31	40
2022	4	31	35
2023	5	32	37

Počinioci nasilja	Muškarci	Žene	Ukupno
2021	34	2	36
2022			28
2023	25	2	27

Izvor: Izvještaji i dokumenti za vremenski period 2021-2023. godine, JU Centar za socijalni rad Tešanj

U periodu od 2021. do 2023. godine, četiri žrtve nasilja u porodici i nasilja prema ženama su smještene u Sigurnu kuću Medica u Zenici i Vive žene u Tuzli. Pored toga, Centar za socijalni rad Tešanj svakodnevno pruža pomoć žrtvama kroz savjetodavni rad i materijalnu podršku, a početkom 2023. godine su osposobljena dva sigurna stana za interventni prijem žrtava nasilja sa područja općine Tešanj. Prilikom realizacije aktivnosti planiranih u prvom LGAP Općine Tešanj 2020-2023., prikupljeni su podaci o broju slučajeva nasilja u porodici, broju žrtava i počinitelaca nasilja u porodici razvrstanih po starosti i polu, izvršena je analiza podataka i nalazi su predstavljeni predstavnicima mjesnih zajednica i Općine Tešanj, a planirana je prezentacija analize jednom godišnje. Edukacija u saradnji sa Gender centrom Federacije BiH je provederna na temu prepoznavanja diskriminacije i nasilja po osnovu spola, a prisustvovali su predstavnici Općine, OV, JU, JP, srednjih škola i Komisije. Nakon održane radionice sa dikretorima OŠ dogovorena je realizacija radionica po svim školama te je i sprovedena u 9 škola. U radionicama su učestvovali učitelji, nastavnici te predstavnici Vijeća roditelja.

U izvještajnom periodu, provedeni su programi prevencije bolesti alkoholizma i drugih bolesti ovisnosti (toksikomanija) čime je realizovana edukacija u osnovnim i srednjim školama, te su u sklopu programa

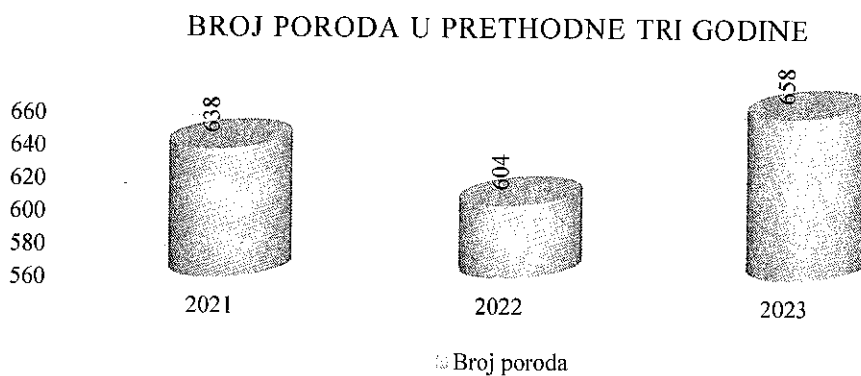
prevencije i sprečavanje maloljetničkog nasilja i vršnjačkog nasilja također održane radionice u školama kao i sa direktorima i pedagozima osnovnih škola. Izrađena je reportaža o bitnosti postupanja u slučajevima nasilja u porodici koja je od Gender centra Vlade FBiH dobila visoku ocjenu.

Zdravlje

Vijeće ministara BiH je usvojilo Strategiju za odgovor na HIV i AIDS u BiH i Politiku seksualnog i reproduktivnog zdravlja i prava u BiH kojima se provode promotivne i afirmativne aktivnosti koje, između ostalog, tretiraju i ravnopravnost spolova u smislu ravnopravnog pristupa pravima i zdravstvenim servisima.

Zakonom o zdravstvenoj zaštiti FBiH reguliraju se prava na zdravstvene usluge standardnog kvaliteta i jednakog sadržaja, dok u okviru obaveznog pokrivača zdravstvenim osiguranjem žene imaju pravo na potpunu zdravstvenu zaštitu po pitanju trudnoće i materinstva, pravo na liječenje i medicinska sredstva, te pravo na vještačku oplodnju. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti FBiH svim ženama (državljanjkama BiH) garantira se pravo na besplatan porod, postporođajnu zaštitu za majku u narednih šest mjeseci i besplatnu zdravstvenu zaštitu za djecu do 18 godina. U FBiH osnovnim paketom zdravstvenih prava predviđen je i paket osnovnih prava za neosigurane osobe koji se finansira sredstvima budžeta kantona ili općine prema mjestu zadnjeg prebivališta neosigurane osobe.

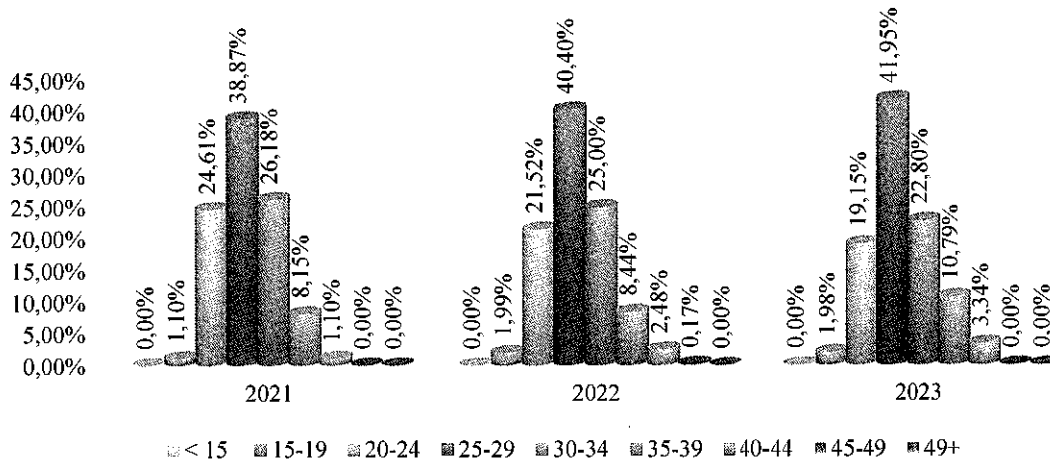
Na području Općine Tešanj su četiri zdravstvene ustanove koje pružaju usluge zdravstvene zaštite po pitanju trudnoće i materinstva i to: Opća bolnica Tešanj, JZU Dom zdravlja Izudin Mulabećirović – Izo Tešanj, Poliklinika MEDICUS, Privatna ordinacija dr. Amna Baraković. Broj poroda registrovanih u 2023. godini je nešto veći u odnosu na 2021. i 2022. godinu i iznosi 658.

Izvor: Administrativni podaci Općine

**BROJ PORODA U PRETHODNE TRI GODINE
PREMA STAROSTI MAJKE**

Izvor: Administrativni podaci Općine

Najveći broj poroda je kod majki u starosnoj dobi od 25 do 29 godina, a potom od 30 do 34 godine te u starosnoj grupi od 20 do 24 godine starosti.

U protekle tri godine, broj patronažnih posjeta je povećan skoro tri puta (184%), dok je u odnosu na 2022. godinu broj patronažnih posjeta povećan dva puta (106%).

Ne vodi se evidencija o broju i vrsti propisanih kontraceptivnih sredstava, ali specijaliste ginekologije i akušerstva navode da se najčešće radi o hormonalim kontraceptivima (spirale) i anti baby pilulama. Tokom mjeseca Ramazana provodi se edukacija za žene o reproduktivnom zdrav, a u saradnji sa Medžlisom Islamske zajednice Tešanj.

	2021	2022	2023
Patronažne posjete	309	382	931
Prve patronažne posjete	35	96	116
Patronažne posjete trudnici		1	11
Prve patronažne posjete trudnici		1	6
Patronažne posjete novorođenčadi i porodilji	9	6	90
Prve patronažne posjete novorođenčadi i porodilji	4	6	34
Patronažne posjete dojenčadi i porodilji		1	18
Prve patronažne posjete dojenčadi i porodilji			6
Patronažne posjete djetetu 1-14 godina	2	4	3
Prve patronažne posjete djetetu	2		

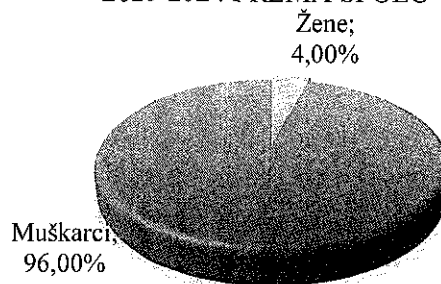
Prikupljanjem informacija o specifičnim oboljenjima (karcinom dojke i grlica mateice kod žena te karcinom prostate kod muškaraca), u saradnji sa JU Dom zdravlja Tešanj za ova oboljenja za period 2021-2023 (podaci su razvrstani i po ambulantom porodične medicine) utvrđeno je da postoji potreba za edukacijama stanovništva o prevenciji i ranom otkrivanju raka te su i održane edukacije u par mjesnih zajednica jer je odziv žena na preglede slab.

Javni život

Stanje ravnopravnosti spolova u oblasti javnog života se prvenstveno sagledava kroz ravnopravnu zastupljenost žena i muškaraca na pozicijama donošenja odluka. Bosna i Hercegovina je 1998. godine uvela kvotu za manje zastupljeni spol kao mjeru za osiguravanje jednakog učešća žena i muškaraca u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Ova kvota je definirana članom 4.19 Izbornog zakona koji se odnosi se na minimalnu zastupljenost oba spola na listama kandidata od 40% sa utvrđenim rasporedom na listi za manje zastupljeni spol. Kvota se dosljedno provodi međutim brojna istraživanja pokazuju da biračko tijelo svojim glasovima prednost daje osobama muškog spola.

Žene su manje zastupljeni spol na mjestima odlučivanja u politici, a posebno u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. U zakonodavnim tijelima lokalnih samouprava u BiH prosječna zastupljenost žena iznosi ispod 18%. Stanje nakon Lokalnih izbora 2020. godine u Općinskom vijeću Općine Tešanj je ispod prosjeka za BiH. U trenutnom sazivu, od 25 vijećnika, samo je jedna osoba ženskog spola odnosno 4%, dok su u sazivu 2016-2020. bile dvije osobe ženskog spola odnosno 8% što je daleko manje od propisanih 40%.

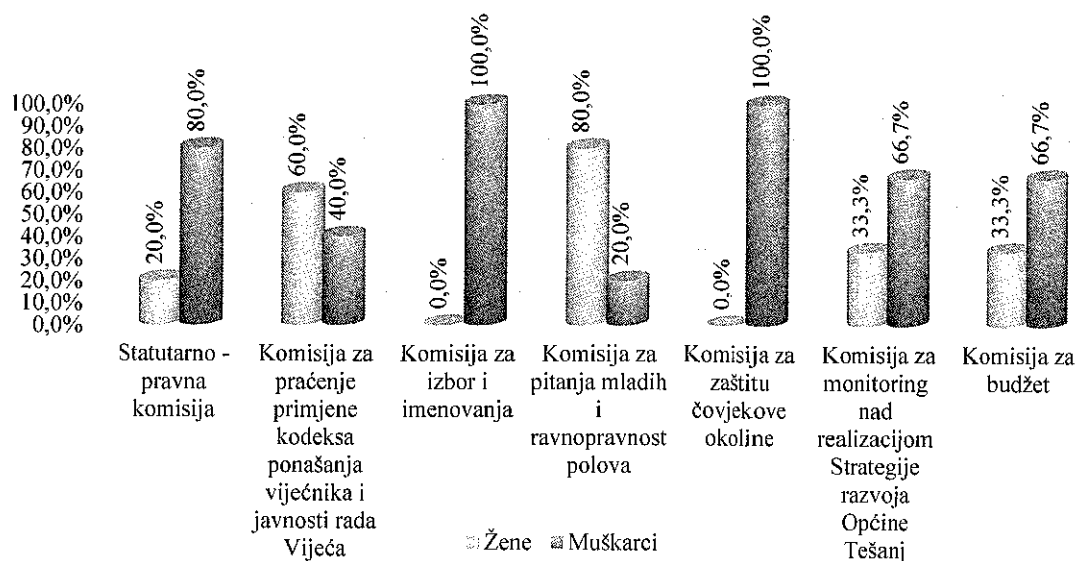
OPĆINSKI VIJEĆNICI U SAZIVU
2020-2024 PREMA SPOLU

Izvor: Web stranice Općine Tešanj

Dok je mogućnost uticaja općinskih organa na rezultate izbora ograničena, uticaj na sastav općinskih komisija je veći. Trenutno učešće osoba muškog i ženskog spola u ovim komisijama iznosi 65,52% osoba muškog spola i 34,48% osoba ženskog spola. I dalje postoje komisije u kojima su žene ili muškarci podzastupljeni, a u prosjeku nije ispunjen ni minimalni prag zastupljenosti od 40%. Od 7 komisija, u dvije nisu imenovane osobe ženskog spola.

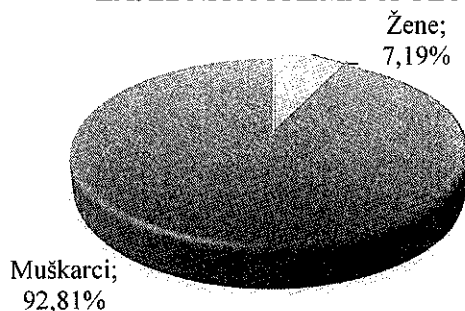
SASTAV OPĆINSKIH KOMISIJA PREMA SPOLU

Izvor: Web stranice Općine Tešanj

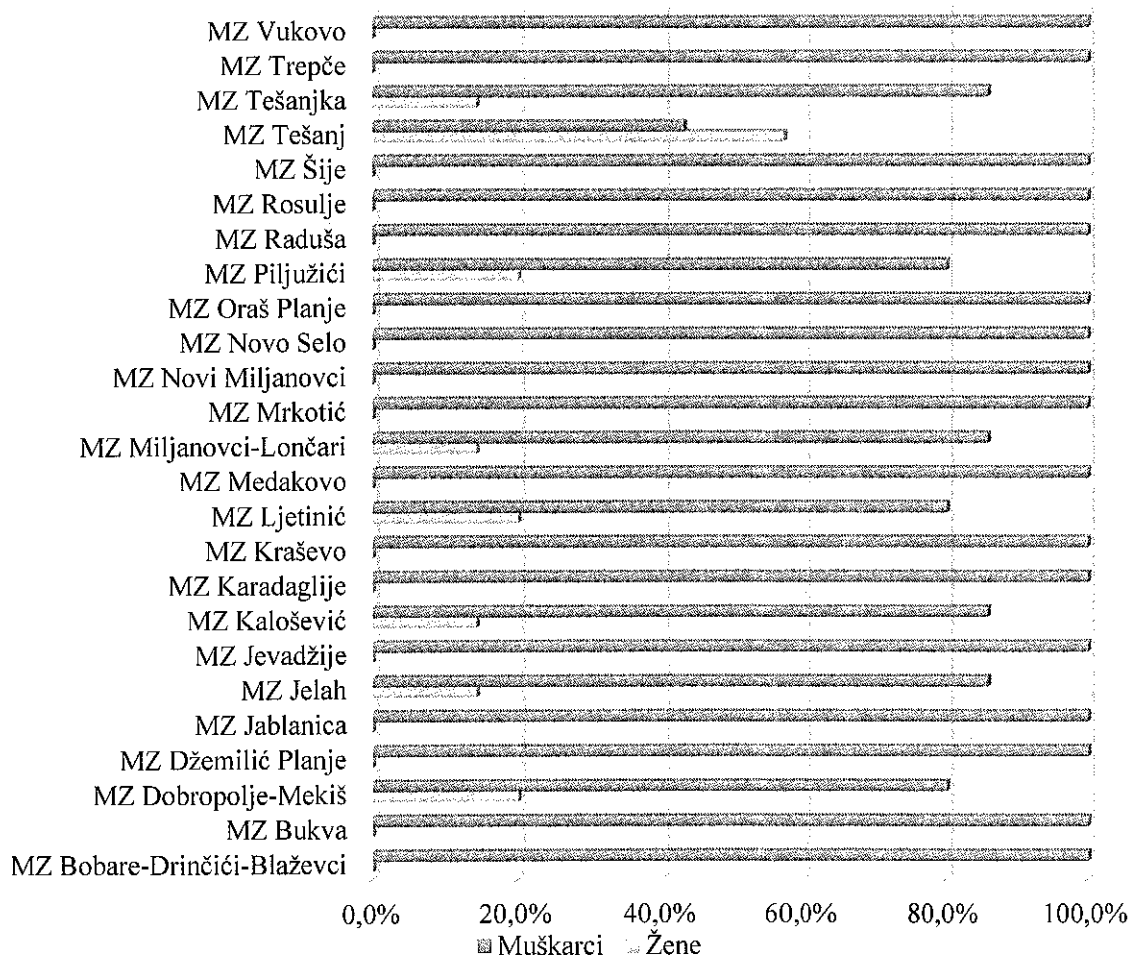
Žene su podzastupljeni spol i kada se posmatra sastav Savjeta mjesnih zajednica jer u ukupnom broju osobe ženskog spola čine tek 7,19% svih članova savjeta. Od 25 mjesnih zajednica, u njih 17 u savjetu nema niti jedne izabrane žene, u samo jednom savjetu osobe ženskog spola zastupljene su sa više od 40% i to sa 57,14% dok su osobe muškog spola u svim savjetima zastupljene sa više od 40%. U tri mjesne zajednice osobe ženskog spola su predsjednice skupština, a u dvije su predsjednice savjeta mjesne zajednice. Iz tog razloga je potrebno utvrditi razloge podzastupljenosti te predložiti mjere za provođenje statutarne obaveze.

SASTAV ČLANOVA SAVJETA MJESNIH ZAJEDNICA PREMA SPOLU

Izvor: Web stranice Općine Tešanj

Savjeti mjesnih zajednica

Izvor: Web stranice Općine Tešanj

Prvi cilj LGAPa Općine Tešanj 2020-2023. je glasio *Povećati zastupljenost žena u organima vlasti u Općini Tešanj*. Za realizaciju ovog cilja bilo je planirano 7 aktivnosti, od kojih je realizovano 5 odnosno 71,4%. Ono što nije urađeno odnosi se na usklađivanje Statuta i Poslovnika o radu Općinskog vijeća sa Zskomom o ravnopravnosti spolova. Naime, Statutarno-pravna komisija je pripremila radni materijal i urađena je analiza za usklađivanje Statuta Općine i Poslovnika o radu Općinskog vijeća kao i ostale akte Općine i mjesnih zajednica sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u dijelu koji se tiče zastupljenosti spolova, međutim, sa izmjenama se čeka zbog najavljene izmjene Zakona o principima lokalne samouprave Federacije BiH koji je u proceduri.

Statutarno-pravna komisija Općinskog vijeća je u 2024. godini utvrdila Kodeks ponašanja izabranih zvaničnika-vijećnika u Općinskom vijeću Tešanj. Odredbe Kodeksa vijećnici prihvataju potpisivanjem izjave o prihvatanju i obavezi poštivanja i primjene prilikom preuzimanja dužnosti. Kodeksom se utvrđuju i promovišu etički principi i standardi ponašanja i rada izabranih zvaničnika-vijećnika u cilju kvalitetnog ostvarivanja mandata, a u interesu svih građana Općine.

Općinsko vijeće je usvojilo i Nacrt Etičkog kodeksa vijećnika u Općinskom vijeću Tešanj koji je upućen u javnu raspravu. Etičkim kodeksom vijećnici žele da promovišu principe profesionalnog etičkog ponašanja u svom radu radi očuvanja i unaprijeđenja integriteta i ugleda Općinskog vijeća i vijećnika pojedinačno. Etičkim kodeksom je propisano i da vijećnici u obavljanju svojih dužnosti i prilikom donošenja odluka neće ispoljavati bilo kakve oblike predrasuda ili diskriminacije u odnosu na rasu, vjeru, pol, nacionalnu ili etičku pripadnost, političku opredjeljenost, starosnu dob, bračni status, seksualnu orijentaciju, socijalno-imovinski status i svaku drugu različitost. Također, pored ostalog, Etičkim kodeksom je propisana i zabrana svakog oblika seksualnog uznemiravanja.

U cilju realizacije postavljenih ciljeva u LGAP Općine Tešanj 2020-2023. planirane i realizovane su radionice, podržana kroz JUMZ, kojima se željelo upoznati žene u Općini o važnosti političke participacije žena, provesti kampanje podizanja svijesti u ruralnim i urbanim dijelovima općine o značaju i prednostima biranja žena na izborima te promovisati uspješne žene liderice i jačati žensko liderstvo. Kreirani i objavljeni su medijski sadržaji sa porukama o političkoj participaciji žena, kao i promotivni materija o realizaciji aktivnosti iz LGAPa koji je emitovan putem web stranica i lokalne TV stanice.

Četvrti cilj LGAPa 2020-2023. se odnosio na *Osiguranje da se Odluke u Općini Tešanj donose u skladu sa principima ravnopravnosti spolova*. Ovaj cilj je realizovan 81,8 % tačnije nisu realizovane dvije od jedanaest aktivnosti i to aktivnosti koje se odnose na usklađivanje Statuta, Poslovnika o radu Općine Tešanj i Etičkog kodeksa izabranih vijećnika sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini te formiranja zasebnih komisija za pitanja mladih i ravnopravnost spolova. Podnesena je inicijativa za razdvajanje ove komisije na dvije, ali razdvajanje još uvijek nije izvršeno.

Ravnopravnost spolova u kontekstu zaštite okoliša i klimatskih promjena

Zaštita okoliša i klimatske promjene su međusobno povezani koncepti koji se bave očuvanjem prirodnih resursa i smanjenjem ljudskog utjecaja na planet. Zaštita okoliša je ključna za ublažavanje klimatskih promjena jer očuvanje i obnovljene prirodne resurse doprinose smanjenju emisija stakleničkih plinova. Održive prakse, poput korištenja obnovljivih izvora energije i očuvanja šuma, igraju važnu ulogu u zdravijem okolišu i smanjenju negativnih učinaka klimatskih promjena. Zajednička akcija pojedinaca, lokalne zajednice, vlade i međunarodnih organizacija potrebna je za rješavanje ovih međusobno povezanih izazova.

Ravnopravnost spolova u kontekstu zaštite okoliša i klimatskih promjena je važna tema zbog uticaja koji održiva razvojna politika može imati na različite spolove.

Klimatske promjene imaju različite utjecaje na žene i muškarce, posebno u zemljama u razvoju. Žene često nose veći teret nepovoljnih klimatskih uvjeta, kao što su suše ili poplave, jer su obično zadužene za opskrbu obitelji vodom, hranom i energijom, a u slučaju prirodne katastrofe, žene češće postaju ekonomski ovisne. Uključivanje žena u procese donošenja odluka o zaštiti okoliša i klimatskim promjenama može pojačati učinkovitost rješenja. Različiti pogledi i iskustva žena mogu doprinijeti holističkom pristupu rješavanju ekoloških problema. Osnaživanje žena kroz edukaciju o klimatskim promjenama i održivom razvoju može povećati njihovu otpornost i sposobnost suočavanja s negativnim utjecajima okoliša.

Ravnopravnost spolova također se odnosi na pristup resursima poput zemlje, financija i obrazovanja. Kada žene imaju jednake mogućnosti pristupa tim resursima, mogu bolje reagirati na klimatske promjene i sudjelovati u održivim praksama.

Organizacije i vlade širom svijeta prepoznaju važnost povezivanja ravnopravnosti spolova s klimatskim akcijama i često implementiraju politike koje potiču uključivanje žena u inicijative zaštite okoliša.

Strateški cilj SC3. Općine Tešanj za period od 2023 do 2027. godine glasi *Tešanj sredina zelenog rasta i čiste energije*, a kao indikatori ostarenosti cilja su navedeni:

- *Broj korisnika organizovanog odvoza otpada*
- *Broj godišnjih prekoračenja dnevnih graničnih vrijednosti (50 µg/m³) lebdećih čestica PM10*
- *Rast broja domaćinstava obuhvaćenih javnim kanalizacionim sistemom (%)*.

Prioriteti i mjere u ovom cilju su

Prioritet 3.1. Poboljšati kvalitet vodnih usluga te povećanje količina vode

3.1.1. Proširenje obima i kvalitete vodnih usluga

Prioritet 3.2. Unaprijediti sistem zbrinjavanja komunalnog otpada

3.2.1. Poboljšanje sistema upravljanja otpadom

Prioritet 3.3. Poboljšati kvalitetu zraka na području općine

3.3.1. Smanjenje dimnih i drugih emisija na zagađenje okoliša

3.3.2. Veći nivo iskorištenja "zelenih" energija

Prioritet 3.4. Unaprijediti javni sistem zaštite, spašavanja i sigurnosti građana

3.4.1. Jačanje kapaciteta sistema i subjekata zaštite i spašavanja

Struktura Gender akcionog plana Općine Tešanj

U skladu sa prethodnom analizom stanja ravnopravnosti u općini i pregleda provođenja obaveza iz LGAPa Općine Tešanj 2020-2023. i Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini jasno je da je donošenje Gender akcionog plana Općine Tešanj optimalan pristup.

U odnosu na te analize struktura Gender akcionog plana Općine Tešanj za period 2025. – 2029. godina odražava trenutno stanje ravnopravnosti spolova i institucionalizacije ravnopravnosti spolova i sadrži tri srednjeročna cilja te u okviru svakog cilja rezultate koji se planiraju postići i to:

Srednjeročni cilj 1.

- Općinsko vijeće i općinske službe djeluju za ravnopravnost spolova

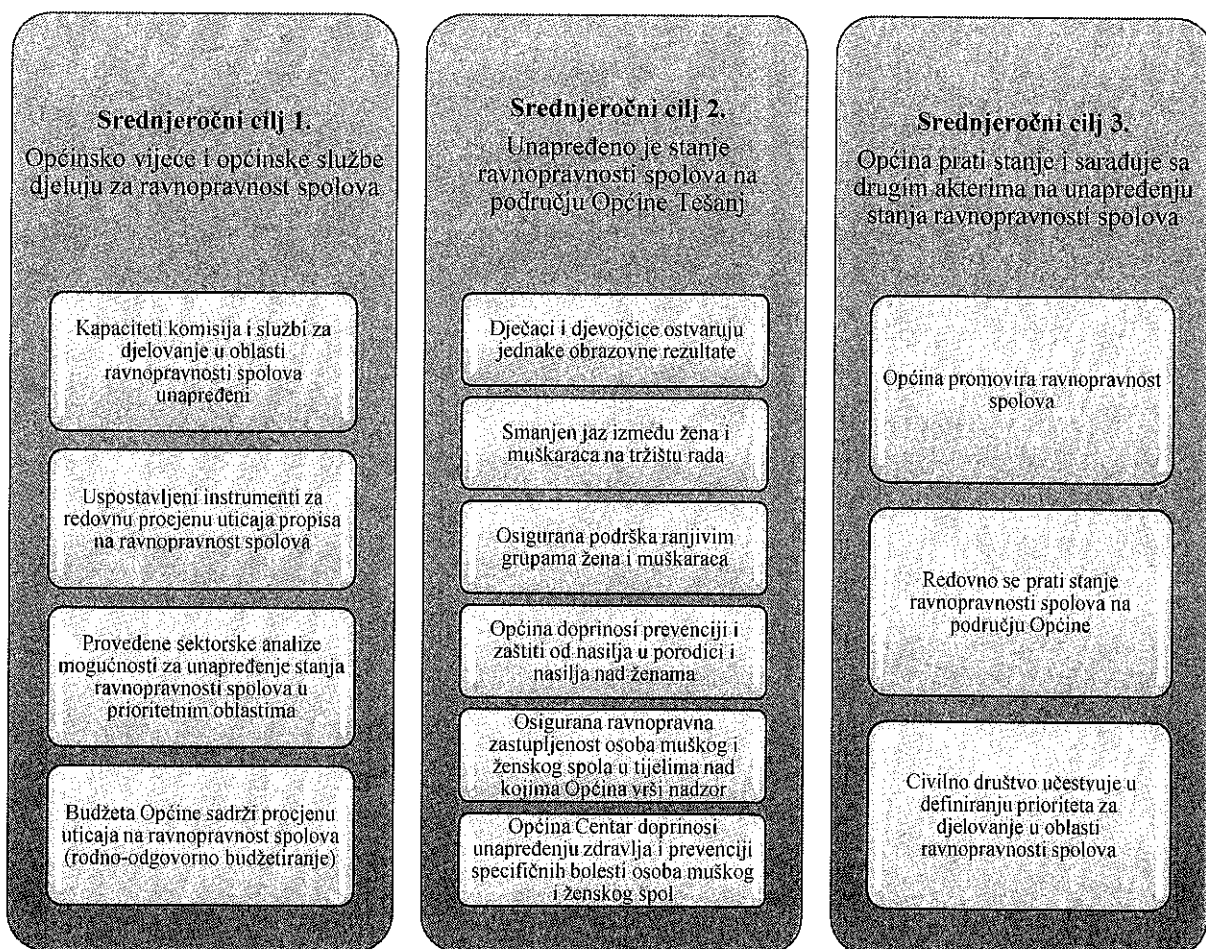
Srednjeročni cilj 2.

- Unapređeno je stanje ravnopravnosti spolova na području Općine Tešanj

Srednjeročni cilj 3.

- Općina prati stanje i saraduje sa drugim akterima na unapređenju stanja ravnopravnosti spolova

Struktura Gender akcionog plana Općine Tešanj je prikazana shematski ispod dok je detaljno prikazana u matrici logičkog okvira u narednom dijelu dokumenta: Ciljevi i aktivnosti Gender akcionog plana Općine Tešanj za period 2025. – 2029. godina.

<p>11.7 Uspostavljeni instrumenti za redovitu provedbu uticaja propisa</p>	<p>Utvrđeni instrumenti za djelovanje u oblasti ravnopravnosti spolova unapređeni</p>	<p>Tim za praćanje i izvještavanje</p>	<p>Utvrđena metodologija za procjenu uticaja propisa Utvrđena metodologija za analizu uticaja plana i budžeta</p>	<p>Mart 2025. Budžet općine i partnerstvo</p>	<p>Utvrđena metodologija</p>	<p>Na 60% propisa urađena procjena Na 70% propisa urađena procjena Na 90% propisa urađena procjena</p>	<p>1000 KM za eksperta</p>	<p>Odluka o usvajanju metodologije</p>
<p>11.8 Uspostavljeni instrumenti za redovitu provedbu uticaja propisa Ravnopravnost spolova</p>	<p>Provedene obuke za ključne komisije i službe Općine</p>	<p>Tim za praćanje i izvještavanje</p>	<p>Kapaciteti nadležnih službi općine omogućavaju primjenu metodologije za procjenu uticaja propisa i metodologije za analizu uticaja plana i budžeta</p>	<p>Novembar 2025. godine Redovna sredstva i projekti</p>	<p>Najmanje 20 osoba obučeno</p>	<p>500 KM i podrška od UN Women</p>	<p>8 članica i 7 članova</p>	<p>Spisak sa radionice, fotografije, materijali</p>
<p>1.5 Provedene sektorske analize Ravnopravnost spolova</p>	<p>Analiza dostupnosti administrativnih podataka razvrstanih po spolu</p>	<p>Tim za praćanje i izvještavanje GAPa, Općinske službe</p>	<p>Analiza o dostupnosti administrativnih podataka razvrstanih po spolu</p>	<p>Mart 2025. Redovna sredstva</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Sredstva nisu potrebna</p>	<p>Baze podataka Službi razvrstane po spolu</p>	<p>Baze podataka Službi razvrstane po spolu</p>

Broj baza razvrstanih po spolu i visina budžetskih sredstva koja su razvrstana po spolu

Sredstva nisu potrebna

Najmanje 2 nove baze

Najmanje 2 nove baze

Najmanje 2 nove baze

Najmanje 2 nove baze

Najmanje 2 nove baze

Redovna sredstva
2028. godina

Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Općinske službe

Unapređene administrativne baze podataka

Nadležne službe

na osnovu analiza stanja u obrazloženju prijedloga Budžeta procijenile uticaj na (ne)ravnopravno st spolova kroz budžetske programe

Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Sve općinske službe, prioriteto Komisija za budžet

% oblasti koji sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)

Najmanje 20% budžeta obuhvaćeno analizom

Redovna sredstva
kontinuirano

% oblasti koji sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)

Najmanje 10% više

Najmanje 10% više

Najmanje 10% više

Najmanje 10% više

Najmanje 20% budžeta obuhvaćeno analizom

Redovna sredstva
kontinuirano

% oblasti koji sadrži procjenu uticaja na ravnopravnost spolova (rodno-odgovorno budžetiranje)

Izvjestaj sadrži analizu uticaja za najmanje 50% programa

Izvjestaj sadrži analizu uticaja za najmanje 40% programa

Izvjestaj sadrži analizu uticaja za najmanje 30% programa

Izvjestaj sadrži analizu uticaja za najmanje 20% programa

Redovna sredstva
kontinuirano

Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Komisija za budžet

Izvjestaj o izvršenju Budžeta Općine Tešanj sadrži informacije o uticaju na (ne)ravnopravno st spolova kroz budžetske programe

Izvjestaji o izvršavanj u budžeta

Sredstva za
provođenje
Gender
akcionog plana
Općine Tešanj
su planirana u
budžetu

Tim za
praćenje i
izvještavanje
GAPa,
Iznos
sredstava

kontinuirano
Redovna sredstva

10.000 KM

10.000 KM

10.000 KM

10.000 KM

st spolova i (po potrebi) izmijeniti kriterije dodjele

Broj podržanih klubova koji promovišu sportove za dječake i djevojčice, žene i muškarce (sa posebnim fokusom na žene sa invaliditetom/ roditelje djece sa invaliditetom)

Tim za praćenje i izvještavanje GAPa Sportski savez

Promocija sporta za sve

Redovno Redovna sredstva Najmanje 5 klubova 10% klubova više 10% klubova više 10% klubova više 10% klubova više Redovna sredstva Općine za sport

Analizirati razloge manje stope zaposlenosti i veće stope nezaposlenosti i žena na području općine

Tim za procenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspeksijske poslove

Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama

Redovna sredstva

Sepembar 2025. godine

Provede se zaključci Vijeća

Provede se zaključci Vijeća

Provede se zaključci Vijeća

Provede se zaključci Vijeća

Izrađena analiza i dostavljena Vijeću

4000 za troškove analize

	Izrađeni materijali kojima sadrže informacije o servisima podrške ženskom preduzetništvu u saradnji sa Privrednom komorom KS i FBIH	Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove	Redovna sredstva	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja
Promovirati postojeće servise podrške ženskom poduzetništvu	Izrađeni materijali kojima sadrže informacije o servisima podrške ženskom preduzetništvu u saradnji sa Privrednom komorom KS i FBIH	Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove	Redovna sredstva	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja
Kreirati programe podrške nezaposlenim ženama kroz korištenje mjera aktivne politike zapošljavanja	Izrađeni program podrške	Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove	2025. - 2029. godina	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Komisiji sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja
Analizirati mogućnosti za unapređenje kapaciteta predškolskih ustanova	Analiza izrađena i dostavljena Komisiji sa preporukama	Komisija za pitanja mladih, Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za DDI	Maj 2025. godine	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja
Promovirati postojeće servise podrške ženskom poduzetništvu	Izrađeni materijali kojima sadrže informacije o servisima podrške ženskom preduzetništvu u saradnji sa Privrednom komorom KS i FBIH	Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove	Maj 2025.	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja
Promovirati postojeće servise podrške ženskom poduzetništvu	Izrađeni materijali kojima sadrže informacije o servisima podrške ženskom preduzetništvu u saradnji sa Privrednom komorom KS i FBIH	Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove	Maj 2025.	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja
Promovirati postojeće servise podrške ženskom poduzetništvu	Izrađeni materijali kojima sadrže informacije o servisima podrške ženskom preduzetništvu u saradnji sa Privrednom komorom KS i FBIH	Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove	Maj 2025.	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja
Promovirati postojeće servise podrške ženskom poduzetništvu	Izrađeni materijali kojima sadrže informacije o servisima podrške ženskom preduzetništvu u saradnji sa Privrednom komorom KS i FBIH	Tim za praćenje i izvještavanje GAPa, Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove	Maj 2025.	Budzet općine i partnerstvo	Redovna sredstva	Analiza izvršena i dostavljena Vijeću sa	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja	Broj provedenih zaključaka Vćeja

Analiza i izvještaji o provedenim preporukama

a

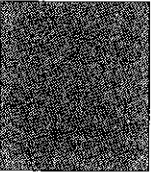
	<p>Nastaviti sa finansijskom podrškom troškova biomedicinski potpomognute oplodnje</p>	<p>Služba za DDI, Tim za praćenje i izvještavanje GAPA</p>	<p>Promovirati i osigurati finansijsku podršku troškova vanjlesne oplodnje</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Obezbediti sredstva za sve korisnice sa područja Općine</p>	<p>Obezbediti sredstva za sve korisnice sa područja Općine</p>	<p>Obezbediti sredstva za sve korisnice sa područja Općine</p>	<p>Od 50.000 do 70.000 godišnje</p> <p>100 % žene</p>	<p>Baza korisnica, Zaključci za ispalatu sredstva, analitičke kartice, Izvještaj o izvršavanju budžeta</p>
	<p>Kreiran program brige o starim i izrenoglim kako bi se smanje teret ekonomije brige koji nose žene</p>	<p>Služba za DDI, Tim za praćenje i izvještavanje GAPA</p>	<p>Promovirati i podržati programe brige o starima</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna sredstva i donatori</p>	<p>Redovno podrzavati projke brige o starim osobama</p>	<p>Redovno podrzavati projke brige o starim osobama</p>	<p>Redovno podrzavati projke brige o starim osobama</p>	<p>Izvještaji o provedenim projektima</p>	
<p>Doprinos prevenciji nasilja nad ženama i nasilja u porodici obilježavanjem Međunarodna kampanja 16 dana aktivizna u borbi protiv nasilja (25. 11. -</p>	<p>Tim za praćenje i izvještavanje GAPA Komisija za ravnopravnost polova</p>	<p>Opcina se pridružila kampanji</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Najmanje 1 aktivnosti godišnje</p>	<p>Najmanje 1 aktivnosti godišnje</p>	<p>Najmanje 1 aktivnosti godišnje</p>	<p>Najmanje 1 aktivnosti godišnje</p>	<p>Brošure, izvještaji sa sjednica, zapisnici i sl.</p>	

10.12.)	<p>Redovno razmatranje izvještaja o nasilju u porodici Službe socijalne zaštite Općine Tešanj</p>	<p>Služba za DDI, Tim za praćenje i izvještavanje GAPa</p>	<p>Izvještaj raspravljen sa ključnim akterima i usvojene preporuke za djelovanje</p>	<p>Najmanje 1 izvještaj analiziran</p>	<p>Nisu potrebna sredstva za ovu aktivnost</p>	<p>Izvještaji i zapisnici Komisije</p>
	<p>Organizovati obuke na temu seksualnog uznemiravanja za Komisija za pitanja mladih i ravnopravnost polova</p>	<p>Komisija za ravnopravnost spolova, Tim za praćenje i izvještavanje GAPa</p>	<p>Članovi i članice komisije mogu prepoznati i odgovoriti na seksualno uznemiravanj e u</p>	<p>Najmanje 1 izvještaj analiziran</p>	<p>1000 KM</p>	<p>Izvještaj sa obuke</p>
	<p>Donijeti Odluku o nultoj toleranciji za seksualno uznemiravanje i na osnovu spola</p>	<p>Kabinet Općinskog načelnika, Tim za praćenje i izvještavanje GAPa</p>	<p>U skladu sa Odlukom o nultoj toleranciji Vlade FBiH donesena Odluka za Općinsku službu i ustanove pod nadzorom općine</p>	<p>Najmanje 1 izvještaj analiziran</p>	<p>Nisu potrebna sredstva za ovu aktivnost</p>	<p>Odluka o nultoj toleranciji</p>

	Organizovati obuke na temu seksualnog uznemiravanja i uznemiravanja na osnovu spola	Nadležna služba u skladu sa Odlukom Tim za praćenje i izvještavanje GAPa	Uspoljenici komisije mogu prepoznati i odgovoriti na seksualno uznemiravanje u skladu sa Kodeksom ponašanja kao osnov političkog integriteta izabranih zvaničnika Općine Tešanj	Početak 2025. godine	Redovna sredstva	Izveštaj sa preporukama dostavljen Vijeću	Provede se zaključci Vijeća	Osigurano ravnopravno učešće žena i muškaraca	Podaci o zastupljenosti žena i muškaraca u Savjetima
Osigurano ravnopravno zastupljenost osoba izabranog spolnog zajednica Općine	Analizirati uzroke podzastupljenosti žena u Savjetima mjesnih zajednica Općine	Službe za DDI i Odsjek za mjesne zajednice, Tim za praćenje i izvještavanje GAPa	Analiza izrađena sa prijedlogom mjera	Kraj 2025. godine	Redovna sredstva	Izveštaj sa preporukama dostavljen Vijeću	Provede se zaključci Vijeća	Osigurano ravnopravno učešće žena i muškaraca	Nije primjenljivo
Osigurano ravnopravno učešće žena i muškaraca u svim komisijama Općine	Osigurati ravnopravno učešće žena i muškaraca u svim komisijama Općine	Općinsko vijeće, putem Tima za praćenje i izvještavanje GAPa	Muškarci i žene zastupljeni sa najmanje 40% u svim komisija koje osnivaju tijela	Kontinuirano	Redovna sredstva	Izveštaj sa preporukama dostavljen Vijeću	Provede se zaključci Vijeća	Osigurano ravnopravno učešće žena i muškaraca	Nije primjenljivo

	uključujući i predsjednike/ce komisija	Općine									
2.5. Općina Tešanj domaću organizaciju zdravljavne i preventivne specifičnih bolesti osoba muškog i ženskog spola	Promocija preventivnih sistematskih pregleda u institucijama i ustanovama čiji je osnivač Općina Tešanj	Služba BIZ i OU Sve institucije i ustanove čiji je osnivač Općina Tešanj	Sredstva za preventivne sistematske preglede žena i muškaraca zaposlenih u Općini Tešanj su osigurana	Kontinuirano	Redovna sredstva	Najmanje 50% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 60% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 70% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 80% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 90% osoba ima pristup plaćenom sistematskom pregledu	Najmanje 80% osoba ženskog i muškog spola
	Praćenje trendova i izvještavanje o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti osoba muškog i ženskog spola	Savjet za zdravlje Općine Tešanj, Tim za praćenje i izvještavanje GAPa	Savjet za zdravlje kontinuirano provodi aktivnosti u oblasti prevencije	Kontinuirano	Redovna sredstva	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Nije primjenljivo
	Promocija preventivnih zdravstvenih pregleda bolesti osoba muškog i ženskog spola	Savjet za zdravlje Općine Tešanj, Tim za praćenje i izvještavanje	Savjet za zdravlje kontinuirano provodi aktivnosti u oblasti	Kontinuirano	Redovna sredstva	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Izveštaj Vijeću sadrži informacije o zdravlju i prevenciji specifičnih bolesti	Najmanje 2 promotivne aktivnosti

GAPa

prevencije

Srednjoškolski OŠ "Miroslav Krleža" - Zagreb												

Obilježavaju se

8. mart

„Međunarodni dan žena“

Međunarodna kampanja 16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja (25.11. – 10.12.), Međunarodni dan žena u IKT-u, 19.11.

Međunarodni dan muškaraca i drugi

Tim za praćenje i izvještavanje GAPa
Komisija za ravnopravnost polova/
Općinski načelnik

Utvrđen je Program obilježavanja dana od značaja za ravnopravnost spolova

Budžet općine i partnerstvo

Kraj 2025. godine

Najmanje 80% programa realizirano

Najmanje 80% programa realizirano

Najmanje 80% programa realizirano

Najmanje 80% programa realizirano

Najmanje 80% programa realizirano

U ovisnosti od sadržaja programa

Nije primjenljivo

Program obilježavanja Broj saopćenja za javnost

Mart 2025. godine

Budžet općine i partnerstvo

Najmanje 500

Najmanje 500

Najmanje 500

Najmanje 500

Najmanje 500

1000 KM

Nije primjenljivo

Promotivni materijali

Tim za praćenje i izvještavanje GAPa
Komisija za ravnopravnost polova i Kabinet Općinskog načelnika

Promotivni materijali o ciljevima Gender akcionog plana Općine Tešanj su dostupni na web-stranici i u salter salama

Broj izrađenih materijala

	<p>Općinsko vijeće razmatra izvještaj o provedenju Gender akcionog plana</p>	<p>Općinsko vijeće na prijedlog Načelnika</p>	<p>Usvojen izvještaj i doneseni zaključci o prioritetima</p>	<p>Februar svake godine</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Najmanje tokom jedne sjednice</p>	<p>Najmanje tokom jedne sjednice</p>	<p>Najmanje tokom jedne sjednice</p>	<p>Najmanje tokom jedne sjednice</p>	<p>Nije primjenljivo</p>	<p>Nije primjenljivo</p>	<p>Zapisnik Općinskog vijeća</p>
<p>2. Redovno sastanak ravnopravnosti spolova</p>	<p>Izvršiti procjenu (evaluaciju) provedenja Gender akcionog plana kao osnovu za izradu narednog Gender akcionog plana</p>	<p>Tim za praćenje i izvještavanje GAPa Načelnik i nevladnin sektor</p>	<p>Izvršena procjena provedenja Gender akcionog plana</p>	<p>Jun 2028. godine</p>	<p>Budzet općine i partnerstvo</p>	<p>Srednjeročna evaluacija provedenja GAP i (po potrebi) izrada izmjenjenih</p>	<p>Izraden nacrt GAP Općine</p>	<p>Izraden nacrt GAP Općine</p>	<p>1000 KM</p>	<p>Nije primjenljivo</p>	<p>Nije primjenljivo</p>	<p>Izvršaj o evaluaciji i Nacrt GAP</p>
<p>3. Redovno sastanak ravnopravnosti spolova</p>	<p>Utvrđen je spisak organizacija civilnog društva i pojedinaca koje se bave ravnopravnošću spolova</p>	<p>Tim za praćenje i izvještavanje GAPa Komisija za ravnopravnost spolova</p>	<p>Spisak dostupan svim općinskim tijelima i na web stranici općine</p>	<p>Kraj 2025. godine</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Objavljen spisak na web stranici</p>	<p>Objavljen spisak na web stranici</p>	<p>Objavljen spisak na web stranici</p>	<p>Nije primjenljivo</p>	<p>Nije primjenljivo</p>	<p>Web stranica Vijeća</p>	
<p>4. Redovno sastanak ravnopravnosti spolova</p>	<p>Osigurana sredstva za projekte nevladinih organizacija sa ciljem provedbe Gender akcionog plana</p>	<p>Tim za praćenje i izvještavanje GAPa i DDI</p>	<p>Dio sredstava za projekte NVO se dodjeljuje za aktivnosti provedenja GAP</p>	<p>Kontinuirano</p>	<p>Redovna sredstva</p>	<p>Najmanje 3 projekta NVO podzvano</p>	<p>Najmanje 3 projekta NVO podzvano</p>	<p>Najmanje 3 projekta NVO podzvano</p>	<p>50.000 KM godišnje</p>	<p>U ovisnosti od ciljeva projekta</p>	<p>Izvršaj o projekta</p>	

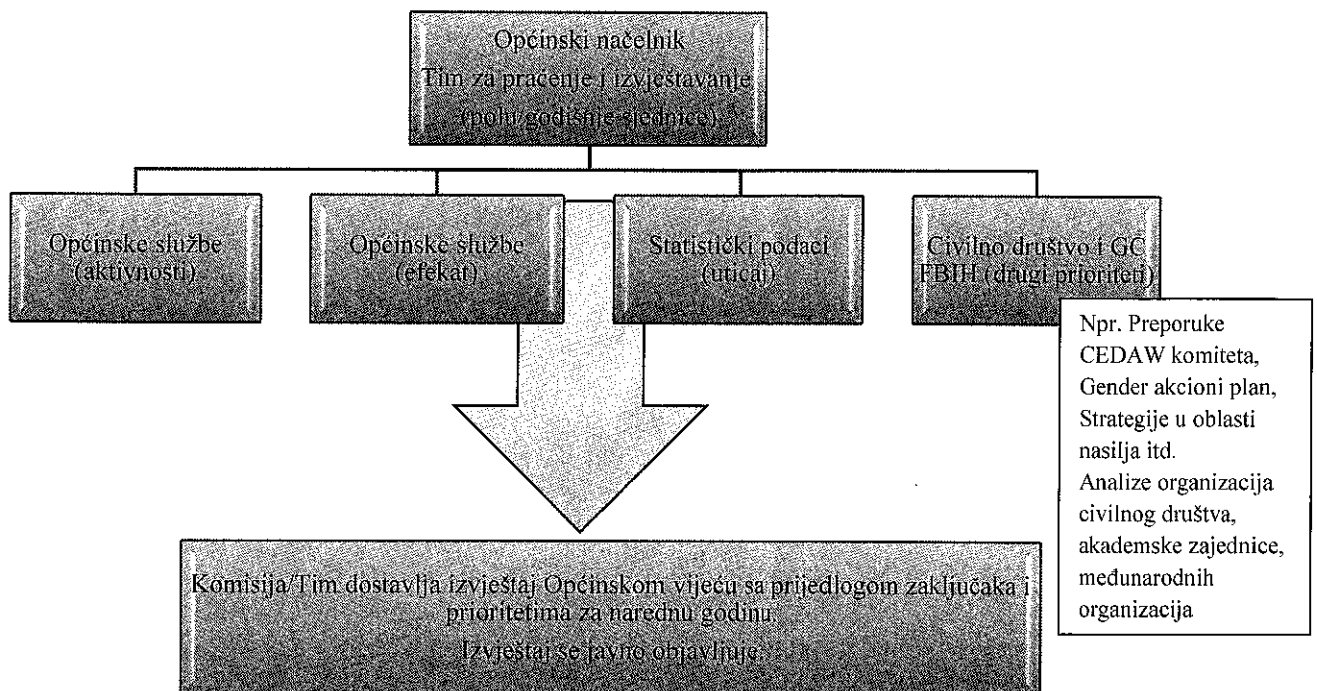
u
budžeta

Nevladine
organizacije
doprinijele
realizaciji GAP

150

VI. Monitoring i evaluacija Gender akcionog plana Općine Tešanj

Osnovni mehanizam praćenja provedbe Gender akcionog plana Općine Tešanj jeste nadzor koji provodi Komisija za zaštitu ljudskih prava i ravnopravnost spolova. Zadatak Komisije je da prati aktivnosti provedbe, prikupljanja informacija koje su potrebne za analizu ostvarenih ciljeva i rezultata i osiguraju ostvarenje rezultata aktivnosti navedenih u dokumentu. Nadzor nad provedbom pratit će se organizacijom sjednica za nadzor svakih šest mjeseci kojom prilikom će nadležna tijela i službe Komisiji će redovno i sistematski dostavljati informacije o provedbi. Pored toga Komisija će jednom godišnje informisati Općinsko vijeće Općine Tešanj i sve ključne aktere uključene u implementaciju aktivnosti o ostvareni rezultatima te će predlagati Općinskom vijeću odgovarajuće zaključke.

VII. Osnovni pojmovi i definicije ravnopravnosti spolova

Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.

Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.

Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovodi ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje, ili kojim se postiže takav učinak.

Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputava osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.

Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na

- a. nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
- b. nasilje koje se dešava u široj zajednici;
- c. nasilje koje počinu ili tolerišu organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
- d. nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog: odbijanja naloga za diskriminatornim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola, ili ako je na bilo koji drugi način osoba sudjelovala u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Spol predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola.

Gender/rod predstavlja sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije, i kroz vrijeme su promjenljivi.

Ravnopravnost spolova znači da su osobe muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

6

Jednak tretman svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola.

Jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovu spola.

Diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.

Institucionalni mehanizmi za jednakopravnost spolova predstavljaju tijela koja su uspostavljena od nadležnih zakonodavnih, izvršnih i organa uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.

Rodno senzitivno ili odgovorno budžetiranje je neophodno sredstvo koje podrazumijeva poštivanje načela ravnopravnosti spolova tokom pripreme budžeta, te raspodjele i dodjele finansijskih resursa. Rodno budžetiranje predstavlja sagledavanje javnih politika na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda kako bi se uzele u obzir potrebe i prioritete različitih grupa žena i muškaraca imajući u vidu njihove različite uloge u porodici, ekonomiji i društvu. Rodno budžetiranje uključuje dva osnovna koraka: rodnu analizu budžeta i njeno provođenje kroz preraspodjelu budžeta. Rodnom analizom budžeta razvrstavaju se troškovi i prihodi naspram njihovog različitog utjecaja na žene i muškarce i time se uočavaju mjesta gdje su sakupljanje i distribucija državnog novca nepravedni.

P. Huskić
PREDLAGAČ:
OPĆINSKI NAČELNIK

---

mr. sc. Suad Huskić